

PROBLÉM EXISTENČNÉHO KONTINUA AKO REÁLNEJ IDENTITY

JURAJ CIGER

Podľa všeobecných poznatkov vývoj filozoficko-vedeckého myslenia vyznačuje sa už od starogréckej epochy účinkami antinomického poňatia poznávacích funkcií a nezávislého reálna. Od času, ako sa vzrastom kritického myslenia v podmienkach rozrušila predbežná a pomerná jednota smyslovej skúsenosti a mýtu, antinomia medzi smyslovým vnímaním a rozumovým usudzovaním, dômyslom, a v dôsledku toho antinomia medzi reálnom senzibilným a inteligibilným prejavila sa hraničnými myšlienkovými tendenciami klasického idealizmu a materializmu, dualizmu a dialektického poňatia protikladov.

Ústredným bodom uvedených antinomií bolo abstraktné poňatie identity: *všeobecný pomer S—O, riadený identitou všeobecného pojmu, stotožnenou s identitou predmetu v čase a priestore.*

Sám problém reálnej identity a všetkého, čo s ním súvisí, je prvoradým filozofickým problémom, pokiaľ pod kategóriou teoretickej filozofie rozumieme *vedecké názory všeobecného významu pre celistvú humanitnú prax* (i poznávaciu) *a náuky všeobecného významu pre teoretický systém poznatkov.*¹ Pokiaľ je v dôsledku toho filozofia ako *celok* jednotou najvyššej teórie a humanitno-životnej praxe, nemožno ju odlučovať nielen od života, ale i od vedy, s ktorou vo svojej teoretickej časti tvorí neodlučiteľnú jednotu problémov, vytyčujúc súčasne najvyššie ciele poznania, uceleného v pravdivý a bezosporný obraz reálna. Nijaké zákazy nemôžu suspendovať nepopierateľnú jednotu problémov a prirodzený nevyhnutný smer vedeckého úsilia, ktoré nachádza svoj vysoký prakticko-humanitný cieľ už v samom teoretickom poznaní.

I. Problém so zreteľom na dejiny filozofie.

Podľa všeobecnej odpovede na problém reálna európska filozofia vyústila celkove do štyroch typov, ktoré sa dodnes uplatňujú v pomerných obmenách: klasický idealizmus *Parmenida*, klasický materializmus *Demokrita*, dualizmus *Aristotela* a dialektický náhľad *Heraikleita*.

Riešila sa v nich základná antinomia senzibilného a inteligibilného reálna v rámci štyroch možností, ktoré poskytuje uvedené poňatie abstraktnej identity. Buď reálno inteligibilné (»forma«, εἶδος) a reálno senzibilné (»matéria«, ὑλη) vylučujú sa vzájomne so zreteľom na ne-

pochybné reálno a vtedy je daný alebo klasický idealizmus so základným tvrdením, že reálno je *jedno*, takže senzibilný svet *mnohosti* je *ilúziou*, alebo klasický materializmus, v snahe zachrániť pre myslenie realitu senzibilného sveta so základným tvrdením, že reálno je *mnohé*, i keď uniformné a vtedy svet idealistickej jednoty je *ilúziou*. Buď sa v myslení nevyučujú, ale nie sú *vecne totožné* a vzniká dualizmus ako kompozícia predchádzajúcich krajných typov: princíp jednoty, forma, a súčasne princíp *činnosti* a princíp mnohosti a súčasne pasivity, *matéria*, hoci o nich platí vecné rozlíšenie, hierarchicky usporiadané, *tvoria spolu reálno*. V poslednom prípade prestáva platiť v dôsledkoch dualistické rozlíšenie, ale nie realita faktov senzibilného a inteligibilného. Princíp jednoty i činnosti a princíp mnohosti i pasivity sa sjednocujú v princípe *večnej zmeny*, ako ju zobrazuje konkrétna jednota funkcií v človeku, *logos*, premietnutý myšlienkove ako svetový zákon i do sveta senzibilného, v ktorom všetko prúdi. Reálny je celok sveta, večne menlivý.

Ani viactisícročný vývin eurupskej filozofie nenarušil platnosť spomenutej schémy, ktorej prvky siahajú pravdepodobne až do prvotných kultúr a náboženstiev. Zaujímavé v tomto smere je zistenie *B. Hrozného* o povahe predstavy protoindického božstva Jau-a, predstavujúceho nestatický princíp.² I kresťanská epocha, vyvolaná nábožensko-sociálnym ľudovým hnutím, charakterizovaná typom heteronómnej morálky v oblasti presvedčenia a morálnej praxe, *poslušnosťou* viery, obsiahla výrazne nakoniec složky antickej filozofie, nijako nepremeniac ich vnútornú podstatu. Jednotlivé tendencie sa pritom od začiatku vzájomne prenikaly, nevynímajúc sám moment dialektický. V dôsledku toho za novovzniklých podmienok autonómnej humanitnej morálky spomenuté složky zjavily sa znovu vo filozofickom myslení, i keď s dôležitými zmenami a prehĺbením, vyvíjajúc sa v pomernom stupni odstredivo od tradičného dualizmu, syntézy to na podklade obecného a ľudového názoru. Vyvolaná dôsledným uplatňovaním logického princípu identity všeobecného pojmu, obsaženého v aristotelovskej logike, znovu v plnej sile oživa antinómia medzi smyslovým vnímaním a dômyslom a v súvislosti s ňou antinómia medzi reálnom senzibilným a inteligibilným a snaha riešiť ju vo všeobecnosti v rámci spomenutých štyroch možností.

S hľadiska celkového vývinu je nevyhnutné spomenúť predovšetkým dva momenty obratu: noetické stanovisko *Descartovo*, bez ohľadu na to, či sa dôsledne uplatnilo v diele mysliteľa, alebo nie a filozofické dielo *Hegľovo*, jeho princíp dialektickej jednoty sveta, vinúci sa inak celými dejinami myslenia, bez ohľadu na to, či bol kdekokoľvek v konkrétnej sústave presne prevedený, alebo nie, nevypovedajúc

apriori o obsahu reálna, ale iba o dialektickej jednote reálneho celku alebo všeobecnej podstaty.

I v prvom i v druhom prípade dostáva sa do popredia logika predmetu. Problém reálna dotýka sa pojmu *ako reálnej kategórie vedomia*.

Descartovo noetické stanovisko analytickým dôkazom odstraňuje antinomiu medzi rozumom a názorom, dômyslom a skúsenosťou, ponímanou v psychologicko-smyslovej celistvosti, pričom sa rozum stáva intenzifikáciou názoru v oblasti vzťahov *koexistencie a kauzálneho nexu*, existenčného podmieňovania, ideou jasnou a rozlišujúcou, úplnou a presnou. Tento vzťah možno charakterizovať i jeho nepochybným dôsledkom: názor tým lepší, čím lepší dômysel, dômysel tým lepší, čím lepší názor.

Jednako *Descartes* vyslovene neodstránil antinomiu reálna senzi-bilného a inteligibilného, naopak, ešte ju dôsledne a pre ďalší vývoj osožne vyostřil, umiestiac ju do oblasti nezávislého reálna. Descartov dualizmus sa preto význačne odlišuje od tradičného dualizmu svojou vrcholnou ostrosťou a priamo geometrickou určitosťou.

A hoci i vyslovene nevyriešila, jednako len Descartova filozofia ohraničila pole problému, vyústiac do otázok kauzality a podstaty ako celku v súvisе s pojmom priestoru.

Problém kauzality *ako problém noetický* nastolil si *Hume*, naväzujúc presne na niť vývoja, ale riešenie sa zvrátilo do subjektivismu na neprimeranosti psychologie. *Kant* v naviazaní na *Humea* sledoval jadro problému v pojme priestoru, avšak formalistická logika, ktorá si jasne neuvedomovala funkciu predmetu, znemožnila mu správne riešenie. Poprel síce pravdivo existenciu abstraktného priestoru ako reálnej kvality, ale nezbavil jeho tradičný pojem subjektívnej nutnosti, učiniac ho nazeracou formou. Starodávna antinomia medzi rozumom a objektívnym reálnom smysloveho názoru vyústila v tézu o nepoznatelnosti »veci o sebe«, pokiaľ jej reálno presahuje subjektívne podmienky kategórií a foriem, ktoré *Kant* pokladal za nevyhnutné. Význam *Kantov* je v tom, že problém presne lokalizoval do pojmov, ktorých neadekvátnosť pochopil, i keď mýlne tvrdil ich subjektívnu nevyhnutnosť. Jeho filozofiu možno v skratke vymedziť nevyhnutnou antinomiou medzi abstraktnou identitou všeobecného pojmu a s ňou pojmove totožnou identitou časopriestoru a nezávislým reálnom. Každá zákonitosť je pre subjekt daná trvalou a nepremennou súhrou reálna a subjektu, pričom nie je vylúčená shoda očakávaného následku, ktorá zásadne nedokazuje nesubjektivitu kategórií, účastniacich sa na každom vneme a logickej formulácii. Za predpokladu nevyhnutnej subjektivity nazeracích foriem a kategórií, problém veci o sebe nemôže vy-

riešiť prax, ale jedine *teoretické* presvietenie nazeracích foriem a kategórií.

V dôsledkoch Kantovej filozofie nevyhnutne vystúpila do popredia otázka existencie senzibilného »materiálneho« sveta. Zásadný krok urobil *Hegel*, dôsledne nadviažuc na problémy a stanoviská, ako mu ich pripravil predbežný vývoj. Vyvodil dôsledky z *rozporu* medzi subjektívnymi kategóriami a formami, daným v rámci samotného názoru, z rozporu, ktorý bolo možno považovať za kategóriu myslenia ako reálneho procesu, odzrkadľujúceho vlastné bytie. Reálna identita v protiklade k abstraktnej identite všeobecného pojmu bola tak skutočne na dohľad, účastnila sa na budovaní systému, ale nebola dosiahnutá v jej jednoduchosti a rýdzosti. Príčina tkvie v tom, že Hegel nevyriešil synteticky rozpor medzi abstraktným a konkrétnym v myslení, neponímajúc jeho relativitu. Vec prinášala so sebou zabsolútnenie protiv, ba aj ich zvecňovanie. I keď v dôsledku protivy medzi abstraktným a konkrétnym odmietal staršiu logiku, nijako ju v praxi neprekonal a prekonať nemohol. Logická identita si nijako neprotirečí s identitou konkrétnou, ak ju chápeme ako intencionálny predmet a pravdivo podriadime identite predmetu. Inak sa nemožno vyhnúť nepresnému vymedzeniu a nespoľahlivému zhodnoteniu negácie.

Filozofia, ktorá zistila protivu, ale ju nevyriešila v jej jadre, postráda racionálneho odôvodnenia vývinového princípu, ktorý tvrdí, súc bez presnej a spoľahlivej noetiky, bez presného zistenia vzťahu medzi pojmom a predmetom, ktoré nemôže nahradiť postreh hocako blízky reálnym zákonitostiam. Aplikovaná na reálno, zhodnocovaná vo svojej vnútornej osnove, musela sa rozkladať na antinomické prvky bez toho, aby mohla určovať vývin syntetickým poňatím reálnej identity, poskytujúc pojem tejto len v zabsolútnenej protive. Práve preto Hegel nemohol specifikovať pojem vedy, vychádzajúc v ústrety sklonom romantickej epochy, charakteristickej ľudovými hnutiami a v súvislosti s nimi európskou vlnou fideizmov antagonistickej povahy, citovým utilitarizmom a zdôrazňovaním osobného stanoviska. Tento moment je však neslučiteľný s heglovským pátosom slobody, od vedy neoddeliteľným.

Filozofia, ktorá pokrytá prorockou slávou predpokladala, že odhaľuje zákon dejín a v oblastiach myšlienky je ich posledným slovom a tvorila pritom primeraný mýtus okolo seba, v epoche dejinného ruchu musela byť schopná prognózy, umožňovať nenáhodnú dejinnú prax, byť užitočná a učiteľná, nemohla byť v antinomii s vedou a humanitným cieľom dejín, súc vyvolaná potrebou rozumieť dejinám, určovať ich a viesť k cieľom slobody, ktoré sú absolútne, takže nikto nemôže od nich nikoho dišpenzovať a zakázať ich.

Spleť rozporov snažila sa riešiť heglovská lavica, zainteresovaná na filozofii, ktorá môže predvídať a teoreticky zaručiť dejinný proces jednak otázkou vedeckej adekvátnosti a užitočnosti, jednak otázkou nepochybnosti senzibilného reálna a konkrétnych foriem vývinu. Vzhľadom na predbežné teorémy riešenie sa naskytlo samo sebou. Ani Kantova »vec o sebe« nebola v existenčnom transcendenté, pôsobiac na smysly v medziach názorových foriem. Keď sa ukázaly rozpory v samotnom názore a tento sa ujasnil ako reálna kategória reálneho subjektu, rozpor mohol plynúť len v dôsledku pôsobenia »veci o sebe«, takto nositeľky vývinovej protivy. Bez toho, aby sa podstatne vystúpilo z okruhu heglovskej myšlienky, protivy názoru musely byť pokladané za odraz reálnej zákonitosti senzibilného sveta. Sám subjekt bol charakterizovaný v úsudku formálnou logikou, súc sám na seba odkázaný, pričom rozpor medzi reálnym a abstraktným ukazoval sa tým zreteľnejšie.

A práve uvedený dôsledok zaujal heglovskú lavicu i preto, lebo svetová zákonitosť dostala svoj podklad v nezávislom senzibilnom reálné, ktorého pojem dialekticky upravený stal sa kritériom uvažovania, práve tak, ako tomu bolo v empirických vedách. Myšlienka vedy, účastniaca sa na tomto postupe, zdala sa zaručovať jeho nepopierateľný humanitný charakter. Pôvod nesrovnalostí lokalizoval sa správne do okruhu heglovskej logiky, ako spôsobu myslenia.

Pokiaľ takéto riešenie, ponímané a používané mysľami opravdu kritickými, nastoľovalo bezvýhradne *objekt* ako kritérium myslenia a *celok* jeho existenčných znakov a súvislostí, nemožno mu uprieť adekvátnosť, ako metóde výskumu. Avšak ešte na počiatku sústavne neprevedená kritika heglovskej *protivy*, možná bez porušenia pojmu objektívnych vývojových zákonitostí, niesla ďalej so sebou negatívisťické odmietanie formálnej logiky, nepochopenie pre relativitu protív a pre reálnu identitu ako najvyšší princíp myslenia, ktorému je podriadená i identita všeobecného pojmu bez akéhokoľvek porušenia. Tento nedostatok protirečí samému metodickému postulátu objektu a celku a vnáša príznaky antinomického stanoviska ako tendencie do samotného pojmu vývojovej zákonitosti. Antinomická tendencia sa uvedeným nedostatkom nevyhnutne navodzuje, i keď je súčasne vyvažovaná pojmom objektu a celku, závisiac len pomerným stupňom od osobných dispozícií kritičnosti.

V súvisе s momentom osvojenia a sociálneho pôsobenia takej koncepcie postulát objektu a celku je neprestajne ohrozovaný sklonom k antinomickým krajnostiam, v neposlednom rade k materializmu odvekých črt, pričom dialektika zdá sa byť čírou náhradou za mechanickú zákonitosť staršieho materializmu bez akýchkoľvek iných zmien.

Nevyhnutné balancovanie medzi tradičným pojmom matérie a dialektickej jednoty celku nemohlo sa priebehom vývinu neprejavíť ako tvorenie protiv, predovšetkým mechanickej a dialektickej. I keď myšlienková sústava nepôsobí vždy tak, ako bola koncipovaná, ale podľa osobných podmienok osvojenia, jednako treba uvážiť, či osobné podmienky nie sú aktivizované nedostatkom a protismernými tendenciami osvojovanej náuky, čím by sa pochopiteľne snížil o poznanie význam osobných podmienok, pokiaľ by sa im pripisovala vina z vulgarizovania myšlienkového systému. Nakoľko ide o filozofiu, ktorá má utvárať dejiny, nesmierne dôležitý je pre ňu práve moment osvojenia a sociálneho pôsobenia. A tu, okrem uvedeného, nemožno nepripomenúť, že každá terminológia vedeckej povahy má byť maximálne prispôbená celku mysliaceho ľudstva a jeho myšlienkového tradícii s čo najpresnejším vyznačením rozdielov.

Nutnosť praktickej istoty metodických postulátov objektu a celku za uvedeného nedostatku nemohla nesmerovať k nastoleniu senzibilného reálna ako jediného nositeľa predpokladaných a indukčne vyvodzovaných zákonitostí. Bez praktickej istoty opravdu nemožno konať príslušným smerom, pretože predpoklad, že sa účinok nedostaví, znemožňuje konanie, pričom rovnako nevyhnutne platí, že nedostatok predpokladaného účinku ruší istotu predpokladu.

Nemožno zabúdať, že veda ako presný pojmový systém je *formálna logika, riadená vo všeobecnosti najvyšším princípom identity predmetu v aplikácii na kritické faktá celého psychologicko-smyslového názoru a intenzifikácia tohto v dômysle*. Veda nemôže opustiť úsilie o princíp apodiksie, spočívajúci ako princíp v poňatí, čím reálne nemôže byť a nemôže nebyť. Ak niet primeraného *apodiktického* princípu predmetnej identity v konkrétnom myslení, nevyhnutne sa aktivizuje z prirodzených potrieb *indukcie* ako princíp zovšeobecnenia abstraktná identita so všetkými antinomizačnými dôsledkami.

Postulát celku a objektu ako smernice myslenia sám o sebe vedie k zásadnému teoretickému prijatiu princípov indukcie. Sám o sebe daný ako prostý dôsledok skúsenosti ako celku, nemôže nebyť považovaný za súčasť arbitrárneho obrazu sveta. Sama indukcia nemôže sa však obísť bez logického princípu apodiksie, bez ktorého by nebol vyvedený ako postulát. K uvedenému rozporu sa druží v ďalšom rozpor medzi istotou praktickou a arbitrárnou povahou uvedeného postulátu. Tým je prakticky daná možnosť rozporu medzi úsilím vedeckým v konkrétnych jeho formách a konkrétnymi formami aplikácie uvedeného postulátu. Okrem toho výrazne sa rysuje znak čirej *subjektívnej nutnosti* uvedeného postulátu, ktorá nesie so sebou celý rad neúčelných protiv.

Okolo princípů zovšeobecnění rozvíjají sa dejiny vedy. Nie je to prirodzene princíp, ktorý by definitívne vypovedal o *obsahu* reálna, ale princíp, ktorý by podmieňoval predmetu primeranú tvorbu súdov. Pri jeho nedostatku, bez *jeho* presnej logiky, sú otvorené dvere všemožným hypotézam, prípadne i takým, ktoré by nevyklúčovaly neplatnosť princípů determinizmu v jeho apodiktickej forme »ex nihilo nihil«. Nemožno nevidieť, že za takého stavu nemožno popierať zásadne akýkoľvek mýtus, ktorý by budoval na zásade neplatnosti determinizmu. Praktická relatívna istota a jej nevyhnutnosť privádza k zaujatiu určitého stanoviska, avšak v sociálnych rozmeroch vzniká tak nebezpečenstvo nového konvenčného fideizmu, svojou psychologickou podstatou, prejavujúcou sa *jedine* v praxi, ohrožujúceho vývin vedy a tým vedúceho humanitného aparátu pokroku.

Práve na záchranu vedy v príslušných podmienkach vznikol pozitivizmus so snahou čeliť ľubovoľnosti zásad, keďže vedu konkrétne tvoria nevyvratné dôkazy aspoň k relatívnym faktom. V dôsledkoch agnostického kriticizmu, ktorého súčasťou v nejednoznačných vzťahoch bolo i dielo Kantovo, predieraly sa do popredia typy životného cítenia a povedomia, vyznačené citovým subjektivismom, pozitívnym i negatívnym fideizmom, v ktorom dominovala predstava individuálneho šťastia a jeho relatívnych podmienok, v praxi mnohotvarných. Vedecká pravda stáva sa prostým hypotetickým regulatívom praxe, ovládanej kategóriou osobného zážitku, za uvedených podmienok *jedine* nepochybnou: veda sa fakticky mení na vieru, od nej vo všeobecnosti odstupňovaná relatívnou kritičnosťou, ktorá však nie je v absolútnom stupni životným kritériom. Subjektívny utilitarizmus nastupuje vládu a ohrozuje humanitný odkaz iniciátorov novoveku, základom ktorého je humanitná veda, jej charakter a životný typ. *Comteov* zápas o vedu nemožno preto znehodnocovať, pretože bol mienený ako zápas o humanitnú slobodu človeka.

V období kantovského kriticizmu a rozmáhajúceho sa mýtizmu akejkolvek povahy sú pochopiteľné všetky zákazy a tabu pozitivizmu. Tento sa nestará priamo o podstatu javu preto, že by sa o jej poznanie subjektívne neusiloval, ani preto, že by nepokladal beh javov, ale *jedine* z dôvodov vedeckej presnosti a čo najpravdepodobnejšej adekvácie vyvedených zákonov. Nie je preto materializmom francúzskeho typu, ktorý by vypovedal niečo o výlučnosti podstaty a čelí pritom na dve strany. Neuznávajúc vedeckosť psychológie, vtedy prevažne asociacionistickej, obmedzuje sa síce na svet smyslových javov, schopných experimentálnej a skúsenostnej verifikácie, avšak zdržiava sa úsudku, ktorý by vybočoval z dokázateľného a presného.

V pozitivizme je obsiahnuté dobové chápanie vedeckej istoty, rovnako poukaz na všetko, čo ju ohrožovalo: antinómie ako nepochybné teorémy a nedostatok kritéria, ktoré by umožnilo spoľahlivé zovšeobecnenie do šírky a hĺbky. V snahe umožniť presnú formuláciu zákonov, oprel sa bezvýhradne o identitu formálnologickej povahy, identitu v čase a priestore, nastoliac tak determinizmus primeraného typu ako znak vedy, nijako si nezatajujúc, že pod pozorovaným povrchom nemusia nevyhnutne platiť zistené vzťahy. Vlastná oblasť tejto pozitivistickej vedy je oblasť praxe, scientia propter potentiam, pretože oblasť introspektívna bola mu v daných predpokladoch vedecky neprístupná. Skúsenostná verifikácia a experiment, vystihnutie pozorovaní v presných formálnologických vzťahoch, odzrkadľujúcich reálne javu, overených znovu na materiáli, bolo jedinou úlohou vedca.

No, takto bol vede zamedzený prístup do najvlastnejšieho humanitného jadra, do vedomia, v realite ktorého jedine možno nájsť princíp zovšeobecnenia, pre nedostatok ktorého pozitivizmus vznikol. Z oblasti vedomia bola vykrojená len časť extrospektívna, názor smyslový, ktorému je však vnútorný názor simultánnym existenčným predpokladom ako totožnosť a reflexia vedomia, ak má vôbec existovať nejaká skúsenosť. Pozitivizmus zatvoril síce metodicky dvere nekritickým hypotézam, ale i právoplatným potrebám a možnostiam vedy, ktorá nemôže ako od konštitutívneho cieľa upustiť od poznania celku, či si ho už nazývame »podstatou«, alebo akokoľvek inak. Súc vyvolaný predbežnými nedostatkami vedeckého myslenia a zvlášť nebezpečenstvami predbežného stavu, nijako ich neodstraňoval z oblastí života, v ktorom sa ony nastoľovali s takou praktickou nutnosťou ako aj ich vedecké riešenia a kde ich ponechával bez *pozitívneho* vedeckého regulatívu. Zamedzil si prístup k pojmu reálnej identity, povolaný i v oblasti logiky nahradil pojem fiktívny. Tento nevyhovuje konečne už ani v oblasti subatomických javov, prejavujúc sa nevyhnutne antinómiou medzi determinizmom a indeterminizmom už v samotnej oblasti fyziky, nielen v konfrontácii so svetom vnútorným.

Smyslová evidencia poskytuje primárne obraz sveta, v ktorom predmety vystupujú ako súhrn reálnych čísel a konkrét relatívne trvalých a stálych. Relatívne číselné vzťahy predmetov sú najjednoduchším aktom mysle, prechádzajúcej z oblasti smyslového vnímania do oblasti tautologického zovšeobecňovania primárneho atributívneho aktu. Identita všeobecného pojmu a identita časopriestoru je preto vývinove prvotnou formou súdu, i formou primitívnou. Tento matematizmus, geometrizmus a materializmus tvorí nepopierateľnú súčasť praktického myslenia, ba aj teoretického, súc tradovaný v starodávných koncepciách. Je dávnym sklonom ponímať reálne ako priestoro-

vé kontinuum a jednotku a takéto ponímanie čo najviac zovšeobecniť. Obvyklá životná prax od detstva a inštinktívna báza tendencií vnímania tvoria základ takého ponímania senzibilného sveta: Človek sa nerodí so smyslovými receptormi ako mechanizmom, ale ako živý organizmus so súhrou dispozícií reagovať a vnímať skutočnosť, primeranú jeho existencii a funkcii smyslov. V predvedeckom myslení smyslové receptory zdajú sa byť pasívnym činiteľom, ktorý nič nepridáva k obsahu vedomia, ako by bol len »bránou« alebo čírym okom poznania. Len tvrdou analýzou možno dôjsť k jasnému poznaniu, že smyslové vnímanie má celkom rozdielny charakter.

So stanoviska vedomia, jedine právoplatného a možného pre posúdenie faktov poznávania a jeho adekvácie, nepochybne platí, že niet oddelených smyslov a rozumu, ale len súvislý názor (vnútorná intuícia v smysle prvotnom, psychologická), ako nutné kauzálno-noetické uvedomovanie bezprostrednej reality subjektu v medziach reflexívnej evidencie, simultánne, spontánne i zámerne sprevádzané uvedomovaním existenčných vzťahov, myslením, intenzifikáciou to názoru. Smysly sú vývinovým momentom celku vedomia na základe celkovej jednoty subjektu, v adekvátnom pojme ktorého nedá sa udržať fikcia matematickej identity. Smyslami podmienené obsahy vedomia tvoria pravidelne hypotézu o senzibilnom reálnom, ktorá sa ako celok nemôže overiť evidenciou vedomia a brať doslova ani natoľko, nakoľko vnem vo vedomí trvá simultánne s daným kritickým poznaním nezávislého senzibilného reálna. Nevyhnutný vnem a poznanie trvajú pritom vo vedomí ako totožnosť tejže reálnej kategórie vedomia, ako kontinuita procesu poznania, začínajúceho vnemom a končiaceho relatívnou adekváciou pojmu a predmetu, pričom vedomie vlastným aktom evidencie verifikuje nezávislú existenciu ako objektívny jav. Táto verifikácia je nevyhnutná, ak má vôbec existovať nejaký pojem a nejaké vedomie. *Každá pochybnosť inteligibility podstaty alebo celku nemôže sa týkať objektívneho javu, daného podstatou, celkom, pokiaľ je jej poznateľnosť položená mimo rámca intencionálnej adekvácie.* So zreteľom na senzibilné reálnom vnem tvorí intuitívny predpoklad (v smysle prvotnom) logicko-kritického procesu myslenia, ktorým vzniká rad adekvácií, právd. V ich dôsledku je daný objekt ako intencionálny vzťah adekvácie S—O. Spomenutá evidencia vedomia, nevyhnutná, ak má vôbec existovať nejaký pojem a nejaké vedomie, sama o sebe je zárukou adekvátnosti spomenutého vzťahu, ktorému nemôžu stáť v ceste nijaké zvecnené a zabsolútnené kantovské kategórie a formy, takže nie je potrebný nijaký predpoklad metafyzickej povahy, napr. predpoklad metafyzickej intuície, ktorým by bolo nutné zaručiť objektivitu *javu*.

Analýza »klamov« nereštauruje pôvodnú adekváciu, ale naopak, je vývinovou fázou vedomia, smerujúceho k adekvácii. Ak sa vyhneme so stanoviska vedomia nemiestnemu zvecňovaniu na spôsob »realiter distinguitur«, nemôžeme nájsť nijakého kritického zákazu, aby sme nemohli nazvať fázu smyslového vnímania relatívne »obrazom«, a fázu ukončeného kritického myslenia poznaním. Simultánna existencia takýchto obrazov vo vedomí dosvedčuje, že procesy vnímania nie sú len »príležitosťami«, ale vo funkčnej totožnosti vedomia existenčnými podmienkami pojmu, súceho nakoniec v relatívnej intencionálnej adekvácii s predmetom. Spomenuté »obrazy« nie sú nijakými »species intermediariae« alebo kantovskými formami a kategóriami, myšlienkovými entitami imaginatívneho a formalizujúceho myslenia. Intencionálny vzťah adekvácie je v rámci samotného pravdivého pojmu vzťahom priamym, pričom táto »priamosť« nie je vo všeobecnosti priamosťou intuitívnou, ale kriticko-analogickou. Fakt intencionálnej nepochybnej priamosti viedol by k predpokladu všeobecnej intuitívnej priamosti len v prípade, že by *myslenie nebolo schopné adekvácie, pretože medzi myslou a nezávislým senzibilným objektom je antinomický vzťah*. Základná báza takého uvažovania je teda nesporne antinomická. Takéto uvažovanie predpokladá nemožnosť intencionálnej adekvácie, ak niet adekvácie v prvotnom intuitívnom smysle, pretože by inak antinomia medzi myslou a objektom bola nevyhnutnou. Predurčená harmónia, okazionalistický boží zásah a aj demokritovské »species« sú tak prosto nahradené »intuíciou«, potrebou priameho pomeru vedomia a predmetu »z príležitosti« pôsobenia na smysly, ktorého význam sa tak redukuje a nepriaznivo soslabuje. Mysel, sama o sebe vzatá, nemohla by inak vyvodiť adekvátne obsahy oddelených predmetov, pričom by sa dosť nedbalo na možnosť, že by myseľ, sama o sebe vzatá ako reálna kategória reálneho subjektu a schopnosť pochopiť univerzálne zákonitosti mohla byť prípadom obecnej zákonitosti, jej špeciálnym momentom vyššej kvality, takže i za určitého predpokladu vesmírnej jednoty nebol by nevyhnutný predpoklad intuície, aby sa podoprela existencia intencionálneho vzťahu adekvácie. Predpoklad intuície ostatne v takomto prípade je nevyhnutne smiešaním *aktu poznania s bytím a jeho jednotou*, odhliadnuc od toho, že takýto predpoklad vedie k stotožneniu radu logicko-kritických adekvácií s konkrétnym vedomím: presne, tenže typ zvecňujúceho myslenia, ktorý možno sledovať na antických sofizmách. Za predpokladu intencionálnej adekvácie, vesmírnej jednoty a nepriazne k »matérii«, smysel s antinomizujúcimi rezíduami je uschopnená položiť predpoklad intuitívneho vzťahu bez toho, aby sa dotkla samotného základu antinomií, ktorým chce uniknúť: *zovšeobecňujúceho princípu ľudskej*

mysle, ktorý už u Kanta viedol k predpokladu nevyhnutnej subjektivity foriem a kategórií.

Je však zrejmé, že intencionálna adekvácia vyplýva radom intuícií myslenia z intuície vnútornej v smysle prvotnom, beztoho, aby ju rušil proces, prebiehajúci cez bod účinku na receptory, zahrnuté pod kategóriou vnútornej intuície a cez bod pochopenia procesom myslenia. Nie je preto nutné rozšíriť kruh vnútornej intuície (*ako noetického aktu*) i na svet oddelených predmetov a takto rozšírený stotožniť s kruhom poznania, analogickou intuíciou myslenia: i vtedy, keď niet kantovských schém a týmto primeraných »obrazov« ako *zvecnených* momentov, chápaných absolútne, predpoklad intuície je nadbytočný. Intuícia v smysle prvotnom, ako je daná v imanencii subjektu, je kauzálna-noetický vzťah nevyhnutného, priameho (bez sprostredkovania akýmkoľvek stredným bodom) a pravdivého podmieňovania obsahu pojmu nezávislým originálom predmetu. Takáto intuícia sa kryje s funkciou vnútorného smyslu, s psychologickou introspekciou a aktom »pochopenia«, »aha«-úkazom v analytickej a syntetickej činnosti vedomia, ako reálna kategória rovná sa realite subjektu, daného evidenciou reflexie. Myslenie je funkciou tvorivo-intenzifikačnou, analyticky-syntetickou a jemu v konkrétnom vedomí podlieha i sama »intuícia« v smysle prvotnom, nakoľko len v kritickom myslení je zjavné, čo je v celku vedomia intuíciou v prvotnom smysle a čo je prípadne dôsledkom spontánneho, detského, praktického, konvenčného a zautomatizovaného myslenia, naväzujúceho na fakt prvotnej intuície. Pritom je zrejmé, že intuícia, vzatá o sebe, pokiaľ sa jej danosti nekonfundujú, je nevyhnutne pravdivá, pretože obsahuje evidentné obsahy vedomia, ktorých nepravdivosť by znamenala neexistenciu vedomia. Rozšírenie primárnej intuície mimo vnútornej oblasti subjektu by znamenalo prenesenie vnútorných vzťahov subjektu do sveta relatívnej transcencie už v oblasti samotnej noetiky a noetického aktu, zámenu právd prostredníctvom účinku na receptory a prostredníctvom myslenia za tzv. pravdy priame, simplifikáciu, neadekvátnu so stanoviska reflexie.

Identita všeobecného pojmu a časopriestoru, ako sa naskytá z primárneho aktu smyslovej skúsenosti, najlepšie vyhovuje v oblasti bežnej praxe. Z vedeckých oblastí umožňovala kategoriálne vyjadrovanie vzťahov na jeho základe najmä oblasť klasickej fyziky. Subatomické fakty však nasvedčujú, že tradičné pojmové nástroje prežívajú sa aj v oblasti fyzikálnej, sú neschopné podržať explikatívnu použiteľnosť okrem makrofyziky. Namiesto predpokladu pevného atomu, matematicko-priestorovej jednotky, vzniká teória dynamického atomu.

Subatomická oblasť je konštituovaná javmi, ktoré ani v čase ani v priestore nemôžeme predvídať vo všetkých jednotlivostiach. V snahe zachovať pojem reálna, nezávislého od pozorovateľa, je nevyhnutný predpoklad *neindividuálneho reálna*.³

Poňatie kauzality a legality, založené na predpoklade totožnosti a stálosti vzťahov v čase a priestore, nie je naďalej považované za pojem zákona, ktorý riadi reálno, ale v jadre za dôsledok praktickej nutnosti konania.

Predpoklad, že zovšeobecňujúci princíp abstraktnej a časopriestorovej identity a v dôsledku toho princíp determinizmu je len čírou direktívou a ukazovateľom cesty, ktorý riadi intelekt, ale nie veci,⁴ je pomerne správny, pokiaľ ide o hypotetický prvok takého zovšeobecňovania. Je však v uvedenom princípe všetko len fikciou a predpokladom? Ani javy subatomické nepopierajú akúkoľvek časovú simultaneitu a zákonitosť.

Je zrejmé, že poňatie determinizmu a kauzality, založené na fiktívnom myslení, nemôže sa udržať ako explikatívny princíp celku pozorovaných javov v podmienkach rozvíjajúcej sa skúsenosti. Ale je už povážlivým zjavom, keď sa pritom samotný základ fiktívneho myslenia nepodrobuje náležitej kritike. Nevie sa v podstate pokročiť ďalej, ako už dávno došiel filozof Kant bez faktov makrofyziky prostou analýzou pojmu priestoru. Premena legality a kauzality z kategórie reálnej na formálnu zjavne ukazuje, kam treba obrátiť pozornosť. Pozorovanie vonkajšieho sveta ozrejnilo neadekvátnosť doterajšej koncepcie, avšak samo o sebe nerieši problém princípu zovšeobecnovania. Každé zovšeobecnovanie, vychádzajúce z ohraničeného radu faktov, je prirodzene nepevné, avšak nie nevyhnutné azda len preto, že sa nevychádzalo zo všetkých faktov, ale možno i pre nedostatočný pojem princípu zovšeobecnovania »uniformity« reálna. Chyba je rázu *antinomizujúcej predpojatosti*, ktorá s vedou nikdy nemala nič spoločného. Vedomie sa obchádza ako zakázaná, proskribovaná oblasť, či aspoň neľahká. Kritériom stáva sa skúsenosť, smyslová evidencia, pričom sa pojmy zovšeobecňovania pokladajú za *nevyhnutné* bez zistenia, či je tomu naozaj tak a či nejde o složeninu súdov. Je princíp zovšeobecnovania verifikovateľný len so zreteľom na smyslovú skúsenosť? Je nielen možné, ale skôr isté, že prirodzenosť je spoľahlivejšia ako teórie, pokiaľ ide o nevyhnutnosť princípu zovšeobecnovania. Empirické vedomie beztoho, aby sme ho chápali substanciálne, nie je len evidenciou smyslov a zaznačením dát smyslovej skúsenosti, ale samo o sebe vzaté evidentnou a reálnou kategóriou. Nemožno nevyvodiť dôsledky z faktu, že veda je pojem a pojem je vedomie.

Predpoklad neindividuálneho reálna neznamená »vraždu« rozumu, ktorej by sa filozofia musela podrobiť ako tvrdej nutnosti.⁵

Popierame oprávnenosť mienky, že »ex nihilo nihil« nemôže riadiť reálny svet, pretože by nemohlo vznikáť nové, nebolo by rozdielu a všetko by sa spojilo do dokonalej a večnej jednoty Parmenidovej.⁶

Tvrdíme, že nie je adekvátne uznať rozpor medzi predmetne vzatou formálnou logikou a kategóriou celku: základná kategória a východisko všetkých ostatných kategórií obopína exaktne celé myslenie, reflexiou, ktorou tu rozumieme vedomie o myslení a smyslové vnímanie.

II. Možnosť riešenia.

Vychádza sa z nepopierateľného faktu, že už vo *funkcii* vedomia ako *reálnej evidentnej vlastnosti* poznávacieho subjektu je daný zákonitý vzťah poznania medzi subjektom ako činiteľom poznávacím a vedomím ako nezávislým predmetom, reálnou vlastnosťou tohože subjektu. Všeobecná kategória predmetu zahrnuje pod seba celý subjekt, jeho vedomie, proces poznania, pojmy — obsahy, súdy a existenciu.

Subjekt je existenčná podstata procesov poznania vo vedomí, myslenia a objekt sebapoznania procesom vo vedomí. Proces sebapoznania a jeho celkový predmet majú sa k sebe pomerom čiastočnosti, neúplnosti a tejto primeranej inadekvácie. Inadekvácia je daná pomerom k predmetu, v ktorom je viac predmetnosti, ako je chápané v ktoromkoľvek momente myslenia. So zreteľom na subjekt, inadekvácia nemôže byť nikdy absolútna (v nevedomí nemôžeme hovoriť o inadekvácii). Myslenie nemôže byť dané vo vedomí ako nutné seba-poznanie, nakoľko by inak nejestvovalo.

Myslenie, nech už smeruje k akémukoľvek predmetu, nemôže sa v každom prípade netýkať seba ako nevyhnutne a pravdive mysleného predmetu. Preto je nevyhnutne konštituované súdom o sebe samom, vzťahom to obsahu myslenia a jeho predmetu, reflexiou, vo svojom rámci evidencie nevyhnutne pravdivou. Čím je myslenie kritickejšie, tým viac používa reflexie, tým je intenzívnejšie a tým menej podlieha konfúzii. Bez reflexie a jej základného aktu nemôže byť nikdy skúsenosti, ktorá by mala vzťah k vedomiu a jeho procesom. V procesoch myslenia sú dané relatívne noetické stanoviská subjektu, v nezávislej predmetnej realite všetko, čo chceme poznať a neskonale viac, ako s istotou poznávame. I vo vzťahu k sebe samému myslenie bolo prv ako jeho kritický stupeň, okrem základného prvku reflexie, ktorou sú dané obsahy myslenia ako nepochybná realita. V dôsledku toho reflexia je nevyhnutným východiskom poznania procesov mysle-

nia, v ktorom okrem momentu reflexie je daná nevyhnutná intencia k celku predmetu, intencia pravdy, nie však bezpodmienečne pravda v akomkoľvek vzťahu. Okrem uvedomelých predpokladov a nutne pravdivých údajov reflexie vznikajú v myslení konfúzie z nedostatkov reflexie, poznané dodatočne ako nepravdy vzhľadom k celku predmetu, vždy však uvedomované ako obsahy myslenia.

Nedostatky reflexie, so stanoviska vedomia nedostatky relatívne, pramena z praktickej neznalosti podmienok pravdy a okamžitej neschopnosti podmienky pochopiť a aplikovať. Myslenie je tak konfúzne. Nie logicko-kritické, ale nanajvýš logicko-imaginatívne, buď zvečňuje, alebo nihilizuje, buď oddeľuje, alebo pridáva. Je to myslenie, prejavujúce sa pravidelne závislosťou na predvedeckých kategóriách smyslového vnímania, predovšetkým na »priestore«. Takéto myslenie nevyhnutne musí pociťovať ťažkosť v ponímaní oblasti vedomia ako celkovej funkcie pojmového poznania, v ktorej mierou reflexie je daná realita celkového subjektu. Takáto myseľ pod objektom v krajnom prípade má sklon ponímať predovšetkým súhrn senzibilných predmetov, predovšetkým oddelených a v rámci vnútornej intuície tie reálne momenty subjektu, ktoré sú v nej dané ako »nevedomie«. Samo vedomie redukuje sa buď na formálny obsah, z ktorého mizne akákoľvek predmetnosť, alebo na predmet ako danosť od subjektu reálne rozlíšená.

Ak vychádzame od reflexie ľubovoľne zvolenej a na seba myšlienkovy ohraničenej, nevyhnutne zisťujeme tri stránky, vo všeobecnosti rozlíšené: formálnu, noetickú a existenčnú. Ktorúkoľvek složku analýzy môžeme urobiť znovu východiskom reflexie, pričom dôjdeme k tým istým prvkom.

Formálna stránka reflexie, čo možno jednoduchej, je čisto *obsahová*, pojmová v najužšom smysle. Od daného obsahu odmyšľame vzťah adekvácie, pravdy, poznania predmetu, ktorým je tu sama reflexia ako reálna kategória subjektu, skutočnosť to samého obsahu myslenia. Odmyšľame ďalej vzťah existencie tohože obsahu, fakt, že je reálnou kategóriou subjektu.

Noetická stránka reflexie týka sa spomenutého *vzťahu pravdy* medzi reflexiou ako obsahom a ako skutočnosťou. V prípade reflexie je tento vzťah daný ako evidentná istota. Pokiaľ by v ľubovoľne pozorovanej reflexii bola intencia k predmetnosti, presahujúcej medze evidentnej istoty, i táto intencia je intenciou pravdivosti. Na tejto nevyhnutnej intencii pravdivosti všetkého myslenia, i konfúzneho a imaginatívneho, je založená rózna istota všetkých omylov, dodatočne odhaľovaných. V omyle splýva istota s čírou intenciou pravdivosti.

Existenčná stránka reflexie je obsah a noetický vzťah reflexie ako

poznávací abstrahovaný proces subjektu, nedeliteľný od celku jeho existencie so stanoviska okamžitého vedomia: obsah myslenia ako svrchovane nezávislá skutočnosť. Táto nevyhnutne determinuje obsah i noetický vzťah reflexie, ktorá by bola bez nej reálne ničím a v ktorej je len toľko obsažnosti a pravdy, koľko je skutočnosti v reflexii ako reálnej kategórii subjektu. Sám obsah a vzťah bez determinácie skutočnosťou sú logicky a noeticky ničím, odhliadnuc od ich neexistencie ako reálnych kategórií. Ako abstraktá formálny obsah a noetický vzťah, pojem a súd sú všeobecnými kategóriami práve tak ako predmet. Konečne v prípade reflexie sú však dané ako nutná jednota obsahu, pravdy a skutočnosti, so stanoviska všeobecnosti predmetu nie nevyhnutná, v čom je dôvod ich rozlíšenia. Avšak i v tomto prípade je skutočnosť nevyhnutnou determinantou obsahu a vzťahu pravdy. Nezávislá existencia je daná v nepochybnom a s dômyslom rozvinutom názore ako totožnosť sama so sebou. Práve z tejto predmetnej totožnosti plynie jej nezávislosť od pomerne existenčne nezávislého a teda i od noetického vzťahu ako *abstrakta*.

Pojem a predmet sú takto dané v sebe ako nevyhnutné póly. Mysliaci subjekt vyvíja sa v poznaní, kým predmet nezávisle trvá. Pokiaľ ide o reflexiu ako nezávislú, determinujúcu skutočnosť, je síce pravda, že existencia obsahu je existenciou príslušného predmetu, neznamená to však okrem uvedeného, že reflexia je už celou svojou existenciou, celým subjektom, ktorý existenčne podmieňuje existenciu obsahu ako aktu a nie naopak. Ďalej je pravdou, že pojmu nemusí odpovedať skutočnosť v smysle pozitívnom. Predmetom môže byť i neexistujúce, čiže len myslené, možné a nemožné, hoci sám pojem je pozitívny. Pokiaľ ide v tomto prípade o nezávislý predmet, môže si ho v jednom prípade myslieť a v druhom nemyslieť, avšak pokiaľ si ho myslím v danom vymedzení, je mi nevyhnutne daný ako nezávislý, objektívny vzťah k pozitívnej existencii pojmu. Akýkoľvek predpoklad je vždy predpokladom nezávislosti predmetu. V jedinom prípade sebahpredmetnosti reflexie, kde by si bolo možné omylom myslieť, že nezávislý predmet neurčuje obsah myslenia, je tomu presne naopak.

V dôsledku nevyhnutnej predmetnosti myslenia základným jeho aktom je *súd*, prejavovaný v spoločenskej funkcii konvenčnými a v sebe inadekvátnymi symbolmi, z ktorých má byť rekonštruovaný v myšli vnímajúceho ako proces myslenia a noetický vzťah pojmu obsahu a predmetu. Obsahy — pojmy sú zo súdov odvodené abstraktá, ktoré ako všeobecniny shrneme do logickej identity, ako kategórie atributívne členíme do logickej osnovy súdov a ako »složky« predmetu, reprezentované pojmom, tvoria súhrn jeho reálnych kategórií, daných v identite predmetu.

Základná forma súdu, obsahnutá v reflexii, obopína celé vedomie, všetky fakty, dané tzv. vnútorným názorom, konkretizovaným v psychologickú a od nej relatívne pojmove rozlíšenej smyslovej skúsenosti. Fakt reflexie je složka vnútornej intuície, z ktorej vývinom povstáva rozlišovanie, analýza so všetkými sprievodnými znakmi a syntéza, sjednotenie obsahových prvkov v identite predmetu, daného ako nutný moment vedomia. Samotné myslenie v užšom smysle, analýza a syntéza, nie je ničím iným ako intenzifikáciou názoru, čomu nasvedčuje fakt, že proces myslenia vrcholí znovu súdom. Všetky procesy, ktoré nie sú súdmi v smysle prvotnej intuície a završujúcej syntézy, sú medziaktami s výhradou, že i tieto procesy sú možné len ako rad súdov. Intenzifikácia názoru znamená, že si uvedomujeme existenčné súvislosti a vôbec vzťahy koexistencie predmetu daného v názore, či už je to vedomie o sebe, alebo akákoľvek skutočnosť, daná v noeticko-kauzálnom nutnom vzťahu. Fakt koexistencie je vlastným podkladom vzťahového myslenia, vedúceho k poznaniu reálnych predmetov. V celku myslenia nakoniec všetky jeho prvky vzťahujeme k nepochybne danému, k údajom vnútornej reflexie, v ktorej nutno hľadať pôvod všetkých všeobecných princípov. Tieto v podstate nemôžu byť nič iného ako súdy vo všeobecnom vzťahu nevývratne daného predmetu a jeho nevývratne daného vzťahu k predpokladanému predmetu.

Keďže súd je nemožný bez vzťahu k predmetu, v pozitívnom prípade nevyhnutne predstavuje syntézu so stanoviska identity predmetu.

Samu identitu predmetu nemožno jednoducho stotožniť s identitou všeobecného pojmu, ktorá predstavuje obsahy myslenia bez ohľadu na ich noetický a existenčný vzťah. V myslení prichádza ako moment analýzy a číreho pojmového vzťahovania. Pozitívne je abstraktným pojmom množiny myšlienkových vzťahov: jej vlastná funkcia je akt triedenia aktom tautologickej atribúcie, složky syntetického myslenia.

Naproti tomu identita predmetu predstavuje existenčný vzťah. Nech už je predmet daný ako predpoklad alebo nutný názor a dôsledok, vždy je daný v rozpätí medzi reálnom a medzi nihilitou, medzi nutnosťou a medzi nemožnosťou. Základným a všeobecným znakom jeho identity je neslučiteľnosť medzi ničím a niečím, nihilitou a realitou, neslučiteľnosť, ktorú ako reálny vzťah označíme ako R//N-pomer. Tento určuje identitu predmetu ako všeobecný a základný znak, kým ostatné vzťahy nie sú dané hneď prostým kladom predmetu v myslení.

Základný rozdiel medzi identitou predmetu a identitou všeobecného pojmu je v tom, že posledná je vzťahom totožnosti predpokladaných jednotiek neukončiteľnej množiny, od ktorých sme odmysleli akýkoľvek vzťah existencie. Tento vzťah totožnosti je vzájomná po-

zitivna atribúcia všetkých jednotiek vo všeobecnom pojme. Naproti tomu identita predmetu v základe nie je daná pozitívnou atribúciou, ale netotožnosťou, absolútnou neslučiteľnosťou R//N-pomeru, kým pozitívne složky predmetu sa nedajú tautologicky na seba prehodnotiť v priamom analytickom vzťahu.

No nakoľko každý element analýzy je mysliteľný len ako predmet, platí naň jemu primeraná identita predmetu, ktorá pozitívne aktom syntézy prechádza do identity všeobecného pojmu, do jednotky. Iným slovom, identita predmetu ako všeobecný princíp myslenia vedie so zreteľom na analýzu a jej abstrakčne-obsahové složky k identite všeobecného pojmu a nie naopak. Identita všeobecného pojmu je predmetný vzťah súdu o čírych obsahoch ako predmetoch, v rámci čírych obsahov nutne pravdivý. Nakoľko však číre obsahy majú vzťah k predmetu, z ktorého sú vyvedené, rovnako i k príslušným predmetom, zahrnutým pod všeobecný pojem v rámci identity príslušného predmetu, predstavujúc vzťahy tohože predmetu, ich pojmové vyjadrenia nevyhnutne vedú k syntéze. Identita predmetu je tu však všeobecným princípom myslenia a kritériom tejto syntézy. Obrazne vyjadrené, identita všeobecného pojmu je prestupnou stanicou a križovatkou syntetického pohybu myslenia, avšak jeho východiskom, cieľom a určujúcim kritériom je identita predmetu.

Kým identita všeobecného pojmu ustalať sa atributívnym aktom, absolútne tautologickým so zreteľom na špeciálne predmetné obsahy, identita súdu alebo pojmu s nevyhnutnou predmetnou intenciou ustalať sa aktom atribúcie na základe vo vedomí daného predmetu vôbec. Takým spôsobom do vzťahu identifikácie, vyjadreného sponou »je«, čo je to isté ako »idem«, dostávajú sa elementy analýzy, s hľadiska príslušných všeobecných pojmov neslučiteľné. Známý príklad príčinného súdu: »Pretože slnko svieti, kameň sa otepľuje«, so stanoviska pojmovej identity predmetu značí: »Osvecovanie kameňa slnkom je otepľovanie kameňa slnkom«.

Tautologia sama o sebe neobstojí nielen so zreteľom na všeobecné pojmy, ale i so zreteľom na »osvetľovanie« a »otepľovanie« ako reálne kategórie, ktoré netvoria nezávisle identitu, ale existenčné kontinuum. Tautologická forma príčinného súdu je podmienená predmetnosťou *pojmu* »kameň, otepľovaný svetlom slnka«, nie samou predmetnosťou *kameňa*, danou v *intencii pojmu*, z ktorej *plynie adekvátny výraz príčinného súdu*. Tautologická forma príčinného súdu sama o sebe je daná popieraním neslučiteľnosti všeobecných elementov analýzy so zreteľom na predmetnú intenciu, ktorú takýto akt jednoducho predpokladá. Vzhľadom na tautologiu všeobecného pojmu tautologická forma príčinného súdu je syntetickým popieraním neslučiteľnosti všeobecne

tautologicky neslučiteľných elementov analýzy. Toto popieranie tautologie všeobecného pojmu, spojené s popieraním neslučiteľnosti druhého všeobecného pojmu »otepľovanie« práve preto, že sa deje so zreteľom na všeobecné pojmy, je dané formou tautologie predbežne neslučiteľných všeobecných pojmov. Tautologická forma príčinného súdu vyjadruje predovšetkým vzťah k pojmom za predpokladaného vzťahu k predmetu, ktorý všetko určuje. Jednotlivé predmety, ako ony nadchádzajú mysleniu, nemožno správne a paušálne stotožňovať, pretože každý moment celku, vzatý sám o sebe, je nevyhnutne s druhým momentom neslučiteľný. Identita všeobecného pojmu je vec abstrakcie a jej neprimerané a nerelatívne používanie je konfúziou myslenia.

V samotnom akte súdu, autorskej sémy logických výpovedí, prechádza sa z jednej kategórie všeobecných formálnych vzťahov do druhej, pretože sa sleduje identita predmetu a jej základný všeobecný znak, pomer $R//N$, ktorý neplatí len na predmetný moment abstrakcie, ale na celé myslenie ako predmet a celú skutočnosť, danú v názore a v dômysle na základe uvedeného princípu. Kedykoľvek začína proces myslenia, začína vždy s určitým predmetom, predovšetkým však s tým, ktorý je daný nutnou noetickou kauzalitou. Na začiatku procesu je predmet daný ako skutočnosť, alebo jej predpoklad ako čiastočné poznanie s nevyhnutnou intenciou odkazu k nepoznanému celku. V rámci procesu myslenia — súd je abstraktná složka tohto procesu — súd znamená syntézu pojmov, ktorej predtým nebolo, a ak je zákonite vyvodený, znamená proces vzrastu poznania subjektu, vývin noetických vzťahov subjektu. Nemožno ho preto abstraktne zovšeobecniť s aktom triedenia. Ako nemožno pojmove stotožniť dva momenty analýzy tohože predmetu, jedným nahradiť druhý alebo celý predmet, tak nemožno stotožniť relatívnu identitu všeobecného pojmu, zabsolútniť jej akt a konfundovať ho s identitou relatívneho predmetu a jeho adekvátnym výrazom v myslení. Pravdaže i súd možno v jeho danom celku poňť ako pojem — obsah: proti súdu »Slnko svieti« položíme pojem — obsah »Svietiace slnko«, ktorý výraz môže inak znamenať i sám predmet. V prípade obsahu nemáme však do činenia so súdom, ale len s jeho abstraktným momentom, schopným do nekonečna formálno-logickej subsumpcie.

Jediným kľúčom k pochopeniu vzťahov myslenia je identita príslušného predmetu a celok jeho vzťahov. Nedostatočné rozlišovanie medzi obsahom a jeho predmetom s absolútneho stanoviska medzi rôznymi predmetnými momentami nemôže viesť k rozmanitým omylom. Jedným z nich je nedostatočné praktické rozlišovanie medzi jedinou striktnou kategóriou formálno-logickou, identitou, konštituovanou ako relatívne pravdivý akt abstraktného tautologického zovše-

obecnenia a reálnymi kategóriami ako reálnymi složkami predmetu a jeho existenčných vzťahov. Tieto sa napr. u Kanta staly momentami formálnej kategórie a nevyhnutnými preddispozíciami každého súdového aktu práve tak, ako »forma« času a priestoru preddispozíciami vnímania. Koreňom omylu je nedostatočné pováženie predmetného R//N-pomeru s bludným dôsledkom zabsolútnenia identity ako nevyhnutnej formy myslenia, ktorá Kantovi znemožnila rozvinúť základný správny postreh iluzivity priestoru, vzatý vo všeobecnosti. Stanovisko Kantovo nie je dodnes bez vplyvu v snahách previesť kategórie reálne na kategórie subjektívne, riadiace myseľ, ale nie skutočnosť. Kategória príčiny chápe sa ako forma logickej identity. Ako sa však uviedlo na príklade tautologizovaného príčinného súdu, identifikácia v ňom má rysy priamo protikladné vlastnej relatívnej abstraktnej identity všeobecného pojmu, nakoľko je nepochybne kladená na jednej strane ako popieranie tejto všeobecnej identity so zreteľom na všeobecné pojmy a ako predmet na strane druhej. So stanoviska predmetu, ktoré je nevyhnutné, kategória príčiny je všeobecným pojmom predmetných vzťahov a teda vzťahov existenčných. So zreteľom na R//N-pomer nie je nič iného, ako jeho striktný dôsledok, vyjadrený starodávnou parolou »Ex nihilo nihil«. V oblasti predmetného logického myslenia, vychádzajúceho buď z predpokladov, alebo z názoru, je existenčným podmieňovaním pojmu pojmom ako predmetom, kauzalitou v najširšom a pravdivom smysle. V dôsledku toho daný dôvod — nie však jeho pojem syntetickej jednoty — je skutočne v rámci procesov myslenia existenčnou podmienkou zákonite sa vyvíjajúceho poznania. Reálno reflexie a vnútornej intuície je v medziach evidencie riadené kauzálnym zákonom. Dôvod ako predmetná skutočnosť je špeciálnym prípadom relatívnej príčiny. Súčasne R//N-pomer ako základný princíp myslenia v rámci evidencie nevyhnutne vedie k zákonitosti, súc reálnym vzťahom, určujúcim všetku identitu a jej akty. Kauzalita a determinácia sú v myslí podaxiomami základného všeobecného princípu, R//N-pomeru ako reálnej kategórie, a to v smysle, v akom sú dané predmety v našej myslí, predovšetkým predmety nepochybné: reflexie. Ako sme už uviedli, identita všeobecného pojmu nie je nadradená, ale podradená identite predmetu, nie súc s ňou s vlastného stanoviska slučiteľná ako moment s celkom a nemôže ju nahradiť. V dôsledku toho zákonitosť momentu je len prípadom všeobecnej zákonitosti, vyplývajúcej z R//N-pomeru, ktorý už v oblasti myslenia môže znamenať popieranie relatívnej identity a tým relatívnej legality momentu, ako je zjavné zo syntetickej povahy pozitívneho súdu. Iným slovom, identita predmetu implikuje zákonitosť, ktorá je skutočným relatívnym popieraním zákonitosti momentu a teda rela-

tívnou nezákonnosťou. Kategória príčinnosti a legality ako striktný pojem znamená nutné existenčné kontinuum celku, ktorý je v absolútnej diskontinuite s nihilitou, nutné, simultánne, relatívne indeterministické podmieňovanie existencie následku existenciou príčiny. Indeterminizmus nie je pritom princípom, ale vývinovým vzťahom. Reálna totožnosť, spomínaná identita predmetu, sú pritom kategóriou celku s nevyhnutnými momentami častí, pričom celok nie je daný ako paušálna jednotka, ani ako nespojitý súhrn, ale ako reálna syntéza. Takéto poňatie nachádza svoj predmet v dátach vnútorného smyslu. Konfúzia identity všeobecného pojmu s identitou predmetu znemožnila by však nielen pochopenie zákonitostí myslenia, ale i dát vnútorného smyslu a tým človeka v redukcii celku na jednotku, abstraktné reálne číslo. Proti tomu R//N-pomer nijako neimplikuje *zabsolútnenie* abstraktnej, matematickej, formálnej identity, *relatívnej to predmetnej identity momentu*, napr. všeobecného pojmu, nevnaša jednotlivý moment do celého reálna naivným realistickým primitivizmom a jemu priradeným absolutizmom, neznemožňuje pochopenie relatívnych indeterminácií, súc celkom odvodený z predmetu a jeho vývinu i existenčných súvislostí a daný nutnými vzťahmi evidentnej koexistencie. R//N-pomer popiera absolútne statiku, keďže je predmet v jeho dôsledku daný pojmom *činu*. Ako plynie z predmetnosti myslenia, R//N-pomer, v rámci vedomia evidentná reálna kategória, je zákonom myslenia a základnou všeobecnou mierou nášho poznávania a zovšeobecňovania, pokiaľ je toto zákonité a predmetu adekvátne, mierou, bez ktorej sa trati akákoľvek možnosť pochopiť akékoľvek vzťahy i *myšlienkové*. Neujasnenosťou dôsledkov z vedy stáva sa jav *pomyselný* ako číra smyslová skúsenosť, subsumovaná absolutistickým formálnologickým kategóriám, považovaným za nedokázateľné postuláty, akt súdu syntetický smeruje k substitúcii aktom triedenia, zo súdovej syntézy stáva sa číra funkcia matematizmu, kým vskutku podstata vedy spočíva na základoch *striktnej logiky súdu a jeho bezvýhradnej identity predmetu*, neslučiteľnej so *zabsolútnenou* identitou všeobecného pojmu a tejto subsumovanou identitou časopriestoru, abstraktnou jednotkou, ktorú možno substituovať číslom. Jedine tento princíp je logicky nevyhnutný. Vo svojich dôsledkoch nielenže neodporuje pojmu »neindividuálneho« reálna, *ale k nemu nevyhnutne logicky vedie*. Súc prirodzenou konštituantou rozumu, znamená jeho *rozvoj*, nie »vraždu«, *klad striktnej predmetno-súdovej logiky, nie jej vyzdvihnutie*.

V aplikácii na ľubovoľne zvolený senzibilný predmet, napríklad *materiálnu čiaru* (A————B), explikatívny princíp abstraktnej identity časopriestoru nevyhnutne zlyhá, ba zvrhne sa samo sebou do svojho opaku so zreteľom na reálno materiálnej čiary.

So stanoviska abstraktnej identity čiara $A-B$ je so sebou totožná ako reálne číslo v protiklade k iným nespojitým analogickým jednotkám, pričom sa nevyhnutne fiktívne odoziera od *častí*. V takejto abstrakčnej identifikácii implikuje sa predpoklad priestorového kontinua, *rozmernosti ako pozitívnej vlastnosti materiálnej čiary $A-B$* .

Odozieranie od reálne možných a myšlienkovy reálnych častí čiary $A-B$ je zjavne činnosť fiktívna. Keď prihliadneme k častiam, riadení reálnom čiary $A-B$, priestorová jednotka čiary $A-B$ javí sa nevyhnutne ako spojitá množina častí. Už ak si myslíme ľubovoľné množstvá častí, vyjmúc nekonečné, ani jediná časť nemôže byť považovaná za totožnú s druhou. No ak myslíme v kategórii priestorového kontinua ako reálnej vlastnosti čiary $A-B$, jej »hmotnosti«, nemožno sa vyhnúť nutnému v daných návestiach pravdivému predpokladu nekonečného počtu častí, i keby sme nikdy nevedeli prísť myslou na koniec delenia, akože nevieme, a tým menej ho vedeli a vládali previesť. Vychádzajúc z explikatívneho princípu abstraktnej identity, množstvo častí, v čiare obsažených, bolo by navzájom nekonečne netotožné i pri všetkej spojitosti čiary. Avšak nekonečná časť je nekonečne malý *medzný bod*, ktorý z našich predpokladov je nevyhnutne *ničím*. Tomuto však zjavne odporuje spojitý reálno čiary $A-B$, danej v kriticky pravdivom, nutnom názore. Nekonečný medzný bod, daný v predpokladoch ako nutná pravda, musí byť súčasne považovaný za *reálne* a naopak, nič za niečo a niečo za nič. Avšak oba dôsledky vzhľadom k princípu abstraktnej identity materiálnej čiary sú neudržateľné, ak neplatia spolu. Ak však platia spolu, máme tak nevyhnutnú paralelu čiary nekonečnej a čiary nulovej. Mohli by sme čiaru $A-B$ považovať dôsledne za konečný vzťah nekonečne malého a nekonečne veľkého. Čiara $A-B$ voči nule je nekonečne veľká, voči nekonečnu je nekonečne malá. Ak si však uvedomíme, že takto uvažujeme len so zreteľom na názorové reálne čiary $A-B$, na ktorú aplikujeme princíp abstraktnej identity, vedúci k poňatiu priestorového kontinua, predpoklad reálna nekonečne malého medzného bodu je fikciou. V dôsledku abstraktnej identity čiara $A-B$ je nevyhnutne ničím práve preto, že nejde o čiaru pomyselnú, o matematicko-geometrickú fikciu.

Takto predpoklad priestorového kontinua ako imanentnej vlastnosti materiálnej čiary $A-B$, totožný s predpokladom abstraktnej zabsolútnenej identity, je so zreteľom na nepochybnú existenciu čiary $A-B$ ľubovoľným predpokladom. Nepochybná je len identita čiary $A-B$ ako $R//N$ -pomer. Ak myslíme čiaru v tomto smysle, nevyhnutne ju musíme chápať ako *konečnú množinu, spojenú v absolútnom priestore*, ktorý je len *danosťou nihility sám o sebe*, ani nevznikajúcou, ani nezanikajúcou o sebe, *bez priestoru-rozmernosti ako reálne*

imanentnej kvality materiálnej čiary A—B, avšak s priestorom-rozmernosťou ako skutočnou medzou momentu, tvoriaceho senzibilnú čiaru reálna.

Rozmernosť ako reálne možno chápať len ako skončenie určitej nepochybnej aktuality vo vzťahoch vonkajších a vnútorných. Inak nie je mysliteľná rozmernosť ako aktuálny senzibilný *objektívny jav*, moment nezávislého reálna a tým i objektívny jav materiálnej čiary.

V dôsledku R//N-pomeru je nevyhnutný predpoklad »neindividuálneho« reálna. Základná kategória reálnej identity nie je matematicko-geometrická a abstraktno-priestorová identita, *ale celok*, v našom prípade prinajmenej celok častí z konečného počtu množiny, celok častí relatívneho celku s týmto tak totožných, aby v každej časti bol celok. Celok nie je prostým súhrnom častí, ale reálnou syntézou častí ako neprestávajúcich potenciálnych smerov, ktoré vo svojej aktualizácii nemôžu s absolútneho hľadiska zrušiť jednotu s celkom. Takúto reálnu identitu nepodvracajú javy subatomické, ani determinizmus na nej vybudovaný, naopak, sú jej potvrdením. Takáto identita jedine zodpovedá R//N-pomeru ako bezvýhradnému princípu logického myslenia v aplikácii na celok reálna nielen vnútorného, inteligibilného, ale i »materiálneho«, senzibilného.

Pojem totožnosti v obecnom súhlase, založenom na primárnych aktoch smyslového vnímania, ako sa ony ustáľujú už v ranom detstve a zotrávajú v hrubej myšlienkovvej a životnej praxi, je vyvedený ľubovoľne a skusmo, bez myšlienkovvej dôslednosti. Niet sa čo diviť, ak takáto fikcia zlyhá v presnom pozorovaní skutočnosti a *niet čo za ňou želiť s hľadiska striktnej logiky*. Nebola ničím iným ako obmedzovaním rozumu, akčného ľudského jadra so všetkými infantilnými dôsledkami v praxi ľudstva. Osvedčila sa len tam, kde ide o vzťahy relatívne trvalé v časopriestore, v makrofyzike. Na nej založená predstava determinizmu a kauzality, v podstate mechanickej, »časopriestorovej«, práve tak ako predstavy starých atomistov a materialistov nemôžu sa osvedčiť v mikrofyzike, a ani v oblasti vitálnej a psychologickvej. Reálne fyziky ako *res sensibilis et extensa*, pričom prvé je relatívny, na nezávislej existencii nič nemeniaci vzťah, redukujúci sa v kritickom myslení na fyziologický proces čuvosti, kým druhé nevystihuje pozitívnu vlastnosť, ale len jej medzu, stáva sa len momentom celkového energetického a celostného reálna.

Keby sme sa pri týchto dôsledkoch nazdávali, že *senzibilný svet sa stáva ilúziou*, boli by sme v situácii, v akej sa nachádzalo antické myslenie, privedené do *nesprávneho antinomizmu medzi vnímaním a myslením*, príčinou ktorého sú imaginatívne fakty myslenia, ktoré

»usudzuje« *zvečňovaním, nihilizovaním, odlučovaním, vylučovaním a pridávaním*, nech sa už podá v akomkoľvek pomernom stupni ktorýmkoľvek z antinomizujúcich smerov.

Je pravdou, že nutnosť konania stavia ľudí pred nevyhnutný predpoklad zákonitosti a logiky v nezávislom reálnu. Treba však vec domyslieť a usúdiť, že spomínaná nutnosť zasahuje až do jadra ľudskej bytosti, do reaktívneho bodu človeka, pre ktorého ľudsky konať znamená samostatne a nezávisle myslieť i keď preberá cudzie poučky. Dotknutý je tým akýkoľvek fideizmus ako fakt *cudzieho* presvedčenia v človeka, sdružený s vlastnou pomernou slepotou. Čin zasahuje do ľudského vnútra, v ktorom jedine ako hodnota daná je existencia vlastná a existencia prostredia. Práve preto zákonitosti vedomia, nech už akékoľvek a akokoľvek subjektívne a objektívne predbežne podmienené, určujú vzťah človeka k celému vonkajšiemu svetu, jeho činy poznania a praxe, jeho povedomie hodnoty ako človeka.

Celá veda závisí od toho, ako je nám reálne dané vo vedomí, nakoľko možno z jeho názorovej reality uzatvárať na všeobecné zákonitosti, a či vôbec možno. Samosebou nie je a priori vylúčené, že tak môžeme, ako popieralo antinomizujúce myslenie. Možnosť sa nevyučuje už len tým, že niečo je predmetnou realitou subjektu, ak sa len nemožeme v zabsolútňujúcich abstrakciách a ich bludných komplexoch i pseudoprobémoch. Subjekt, *celý subjekt*, je časťou objektívneho sveta a jeho vedomie plnoprávnou realitou, danou v evidentnom názore a reflexii. Okrem toho, aby niečo všeobecne platilo, nie je nutná matematická totožnosť predmetnej reality. A zvlášť pokiaľ ide o apodiktickú platnosť všeobecných princípov, predovšetkým tých, ktoré sú dané ako nevyhnutné postuláty, platnosť princípov, tento nezmeniteľný ideál vedy nie je dosiahnuteľný čírou skúsenosťou. Ak vôbec má platiť i len jediný princíp apodiktický, musí platiť z predmetnej reality vedomia. S hľadiska apodiktickej platnosti je jedno, či vychádzame z jediného, pravdivého a nepochybného prípadu všeobecnej zákonitosti, alebo z neukončiteľného radu skúseností, hoci i celého ľudstva. Pokiaľ by nebolo vo vedomí podmienok k vyneseniu apodiktického súdu, nič sa nezískalo pre ideálnu teóriu. Konečne sama skúsenosť, striktno vzatá, je vnútorný zážitok vedomia, noeticko-kauzálne podmieneného. Akékoľvek zovšeobecnenie je vo vzťahu k tomu, čo je dané vo vedomí aspoň ako postulát zovšeobecnenia. Skúsenosti môžu zväčšovať mieru pravdepodobnosti, ale nie sú absolútne nutné, okrem jediného prípadu, ak existuje schopnosť poznania a všeobecná zákonitosť. *Práve preto rozhodnutie o otázke princípu musí padnúť v samotnom vedomí.*

III. Dôkaz apodiktickej všeobecnej platnosti R//N-pomeru.

Z predchádzajúceho určenia bezvýnimočnej predmetnosti myslenia je zrejmé, že základným postulátom logicko-kritického myslenia je R//N-pomer. Veta, že so stanoviska vedomia reálne a ničota o sebe vzaté sa absolútne vylučujú a v dôsledku toho i navzájom ohraničujú. Postuláty kauzality a determinizmu sú *odvodené z tohto základného postulátu*. Sama identita všeobecného pojmu je len prípadom identity predmetu. Zámena všeobecnej abstraktnej identity za identitu predmetu a reifikácia tejto všeobecnej identity pojmu v identite časopriestorovej je postup logicky neodôvodnený, nakoľko identita časopriestorová — so stanoviska postulátu — je len momentom predmetnej identity reálna, tkvejúcej v absolútnom existenčnom kontinuu celku a v relatívnom diskontinuu častí, pričom celok je v absolútnom diskontinuu s nihilitou. Predpoklad neindividuálneho reálna i vzhľadom na predmetnú neadekvátnosť časopriestorovej identity je logicky nutný, avšak postuláty kauzality a determinizmu sa nedajú otriasť, pričom len zámena identity predmetu za identitu všeobecného pojmu a časopriestoru vedie k parmenidovským predpokladom.

R//N-pomer je základnou osou nášho myslenia, bez ktorej nevieme vymedzovať pojmy, ohraničovať skutočnosti, rozlišovať ich a stavať jasne do vzťahu v predmetnom dianí. Nedostatok pochopenia pre pojmové složky R//N-pomeru znamená nedostatok *miery* v myslení, rozrúšanie logiky a vzťahového myslenia vôbec, *myslenia v pomeroch*, predovšetkým neujasnenosťou pojmu nihility, ktorú buď imaginatívne reifikujeme, alebo nihilizujeme na druhú i ako predmetnú danosť pomeru diskontinuity. Nihilita však sama o sebe nemôže byť nikdy väčšia ani menšia, ako sa v ďalšom rozvinie, nakoľko ju nutne chápeme vo vzťahu s existujúcim pojmom pravdivo ako objektívny nedostatok predmetnej reality v pojme predstavovanej. V súvisi s pojmom nihility pojem podstaty a tým nezávislej existencie je daný ako pojem celku v existenčnom súvisi a neobmedzenom trvaní, pojem pozitívnej diskontinuity s absolútnou diskontinuitou, označenou pojmom nihility. Sama nezávislosť existencie i samotného pojmu ako reálnej analytickej kategórie subjektu je existenčnou netotožnosťou s relatívnym ničím, ako nám je daná v pravdivom a nepochybnom názore a dômysle, názore to rozvinutom funkciou myslenia v rámci logickej nutnosti.

R//N-pomer z evidencie platí na predmety myslenia, pokiaľ sú myslené, na reálne vedomia a všetko nezávislé reálne, pokiaľ je v tomto analogiou k reálnu vedomia. No nevyhnutne sa vyskytuje otázka, či celé nezávislé reálne je analogické reálnu vedomia.

Predpokladajme preto reálne v transcendentne mysliteľnosti, v ktorom neplatí R//N-pomer. Vtedy však predpokladané reálne musí byť v reálnom a pravdivom vzťahu k prostej existencii vedomia, ku každej jeho abstraktnej složke ako reálnej kategórii.

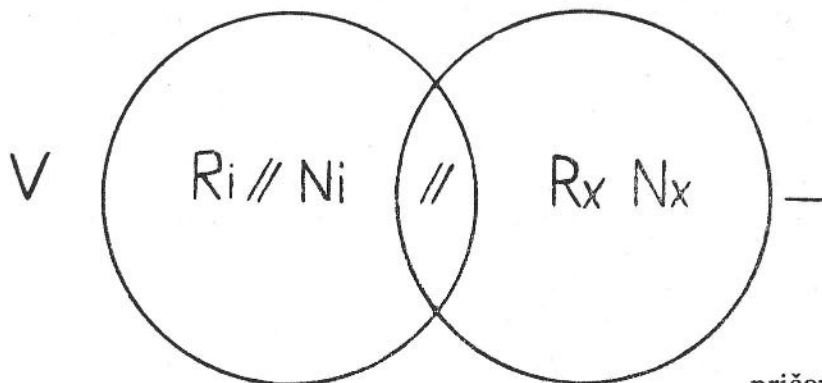
Zvoľme si jediný moment z reality vedomia, napr. známy pojem materiálnej priamky — čiary, bez toho, aby sme si predstavovali, že táká čiara existuje kdekoľvek mimo reality vedomia a nazvime ju Ri, reálnom idey. Reálne, predpokladané kdekoľvek v transcendentnu mysliteľnosti, nazvime Rx.

Ri je nevyvratne pravdivé vo svojej existencii a poznaní, ako do-svedčuje sama pochybnosť o jej nezávislej existencii a pravdivosti v uvedenom smysle. Je pravdivá i vtedy, keď si ju myslíme v hrani-ciach prísnej analýzy s momentálnym odmyslením ďalších existenč-ných súvislostí v staticky poňatom celku existencie a vo vývine. Na Ri tak platí, že je v absolútnom diskontinuu s relatívnou Ni. Absolút-nu diskontinuitu Ri a Ni ako *reálnu kategóriu* označme Ri//Ni. Pred-pokladanú Rx a jej predpokladanú kontinuitu s Nx označme Rx = Nx. Sám všeobecný pojem reálna označme R0 a všeobecný pojem nihility N0.

Keďže Ri je realita pojmu, Ni je nedostatok nedostatku pojmu Ri, myslený o sebe. »//« je vzťah *absolútnej reálnej*, nielen logickej diskontinuity Ri//Ni v medziach reflektívnej evidencie. R0//N0 je pred-pokladaný vzťah medzi celkom existencie a nihility, ako je daný po-stulátom myslenia. R0 ako absolútna diskontinuita s N0 neznačí len E(xistenciu), staticky poňatú, ale aj D(ynamis) ako reálnu potenciali-tu — možnosť a Q(ualitas) ako aktualizáciu objektívneho javu v kritickom názore, T(empus) reálny čas, vývin, trvanie a C(onti-num) existenčné, pozitívny celok reálna = podstatu so simultánnym absolútnym predpokladaným diskontinuom s N0. R0, preto = N0//C. E. D. Q. T0 na znak kontinuálnej viazanosti v podmienkach večného kontinua celku.

Bez toho, aby sme predbežne skúmali platnosť N0, uvedme do vzťahu, v podmienkach nevyhnutne pravdivého, Ri//Ni s Rx = Nx na základe nutného a pravdivého vzťahu prostej *koexistencie*, ktorý da-nosťou Ri//Ni, (platné zatiaľ len v smysle udanom), je nevyhnutne pravdivý. Vzťah Rx = Nx by sme mohli označiť ako Rx. Nx, nakoľko znamená Rx = Nx//Rx = Nx ako predpoklad reálna v transcen-dentne mysliteľnosti, rozvinuteľný ako Rx = Nx//Rx = Nx. Rx = Nx//Rx = Nx.

Vzťah je daný takto:

pričom

V znamená veritas, kruh R_i s celou plochou kruhu evidentnej pravdivosti a kruh R_x kruhu transcendentna mysliteľnosti. Oba kruhy sa so zretelom na nevyhnutne pravdivý pomer diskontinuity pretínajú. Pomer diskontinuity v priesečníku je vždy správne //, pretože aj Znak = // znaku // = znak //.

Pretože $R_x \cdot N_x$ je spolu neznámym, nazvime ho X.

$$R_i = R_i // N_i.$$

So stanoviska mysliteľnosti ponajprv nevyhnutne platí:

$$1. R_i // N_i = R_i // N_i // X.$$

$$2. R_i // N_i = R_i // X.$$

$$3. N_i = X, \text{ ktoré je } R_x = N_x // R_x = N_x. \quad R_x = N_x // R_x = N_x.$$

Avšak N_i je pojem v rámci *evidencie* absolútne pravdivý, práve tak ako $R_i // N_i$, práve tak ako $R_i // N_i // X$. Nasledovne je pravdivý i vzťah $N_i = X$ —, nakoľko vzťah diskontinuity je nutne v kruhu pravdivosti.

Vzťah diskontinuity v priesečníku je nutným vzťahom *pravdivej koexistencie*, ktorou sa kruh transcendentnej mysliteľnosti nutne viaže na kruh pravdivosti. Vzťahy nie sú *len* »pojmovým« myslením, ale akoby vlastným myslením samotnej existencie *pravdivej a predpokladanej*. V dôsledku toho je nepravdivý každý predpoklad R_x , a to nie pre abstraktnú identitu pojmu, ktorá je správne a pravdivo predmetnou identitou momentu, ale pre identitu predmetu. Platí preto ako pravda, že $R_i // N_i$.

Keby však dôsledok nebol *subjektívne* jasný, správne mysleniu musí byť nevyhnutne dané, že mimo $R_i // N_i$ mizne každý predmet myslenia ako *logický*, mizne *možnosť akéhokoľvek rozumného predpokladu*, že $R_x = N_x$, mizne jeho logická existencia, súc v myšli odkázaná do *logickej imaginácie*. Iným slovom, v predpoklade $R_x = N_x$

mizne existencia rozumu, niet v ňom rozumového aktu, ale vždy akt logickej imaginácie pod integrálnym aktom rozumu, mimo logického predmetného súdu. V logickej imaginácii, ktorá sa už neopiera o smyslové predstavy, ale o složky analýzy, môžem si príležitostne fingovať štvorhranný kruh, nakoľko si môžem odmyslieť, či odozierať od vzťahov predmetnej totožnosti, ale nemôžem meniť objektívne vzťahy.

Kedykoľvek však myslíme *predmetne*, $N\emptyset//R\emptyset$ predstavuje konkrétnu, priamo *fyzickú* nemožnosť myslieť si $Rx = Nx$. Nemáme ničoho, k čomu by sme predpokladané transcendentné x vzťahovali, okrem pravdivého údajá reflexie, ktorý ho znemožňuje.

Preskúmajme problém s hľadiska $Ni = N\emptyset$. Tento vzťah je jedine daný apodikticky $R//N$ -pomerom, nie však $Ri = R\emptyset$. Tento je analogickým pojmom reálna, daným ako kontinuita absolútnej diskontinuity s $N\emptyset$, nie však obsah reálna, ani jeho špeciálne zákonitosti.

$N\emptyset$ ako *pojmem* je reálnou kategóriou vedomia, označiteľnou ako $iN\emptyset$, kým $N\emptyset$ ako intencionálny predmet o sebe vzatý neobsahuje nijaký pozitívny znak skutočnosti okrem danosti pozitívneho nedostatku a absolútnej diskontinuity s Ri , ktorou je aj $iN\emptyset$.

Ni je nedostatok nezávislej existencie myšlienkového predmetu, vzatý o sebe. Nemôže byť viac ani menej, ako myslím, pretože pozitívne neexistuje mimo pojmu, na ktorom nezávisle nemôže byť viac ani menej, ako myslím.

Keď je Ri pojem, ktorý máme na mysli, Ni je neexistenciou tohože pojmu. Nakoľko myslíme Ri , Ni je nemožnosťou neexistencie Ri . Ni vo všeobecnosti nie je len nedostatkom existencie a prostým vzťahom diskontinuity, *ale nemožnosťou pozitívneho vzťahu simultaneity medzi existenciou a neexistenciou*. Tento vzťah sa netýka len okamžiku, v ktorom niečo myslím, ale je absolútnou nemožnosťou existencie mimo reálneho času. Dnes nemožno nikomu spôsobiť, aby čokoľvek bolo včera, čo včera nebolo, rovnako nemožno nikomu dnes konať zajtra. Akákoľvek budúcnosť je predpokladom minulosti okamžiku prítomného a predpokladom prítomnosti okamžiku budúceho. Jedine prítomnosť je reálny čas, daný vo večnom rozpätí existenčného kontinua, večnej prítomnosti.

Ni ako diskontinuita s existenciou Ri , ktorou môže byť i $iN\emptyset//N\emptyset$, nie je len čírou aserciou, ale *nevyhnutným tvrdením nutnosti*. Jej pojem je pojmom vzťahu predmetnej nemožnosti a teda v akejkoľvek reflexii bezvýhradným súdom »Ex nihilo nihil« ako apodiktická formulácia nutného zákona, nevyhnutne považovaného za pravdivý zákon.

Avšak nepravdivosť nielenže je nemysliteľná, ale vecne nemožná. Formálny pojem sám o sebe je vždy pravdivý, pretože je vždy nutná

adekvácia medzi obsahom a predpokladaným intencionálnym predmetom ako nejestvujúcim mimo mysle. Nutnosť adekvácie je daná prostou existenciou pojmu. Nezávislým predmetom pojmu $N_i = N_\emptyset$ je práve nedostatok akéhokoľvek *nezávislého predmetu* a teda nedostatok *objektívny*. Pojem $N_i = N_\emptyset$ je preto objektívnym pojmom formálnej povahy. *Každá existencia, poznaná alebo nepoznaná, musí byť v diskontinuite s N_i , ktorá je takto nevyhnutne N_\emptyset , pravdivou absolútnou diskontinuitou s R_i a N_\emptyset je nutne N_i , mimo ktorého niet nijakého N_x ; $N_\emptyset = N_i // i N_\emptyset$.*

Tým je dané, že $R // N_\emptyset$. $\emptyset R // N$ -pomer je tak nevyhnutným a pravdivým princípom bytia a tým i myslenia, ktoré je skutočným bytím. N_\emptyset je tak základnou relatívnou *apriornou kategóriou*, danou akýmkoľvek aktom reflexie pred akoukoľvek inou skúsenosťou ako zážitkom vedomia.

I keď $R // N$ -pomer v jeho apodiksii a pravdivosti bol vyvedený z koexistenčných pomerov predpokladaného R_x a evidentného R_i , od ktorého sme odmysleli súvislosti a vývin, jednako vyvedenie je právoplatné, pretože *R_i ako výseč celkovej existencie subjektu je reálnom ozajstným a nepochybným*. Dôsledky sa preto vzťahujú na celú existenciu v súvislostiach a vývine.

IV. Niektoré dôsledky $R // N$ -pomeru.

Z absolútnej diskontinuity reálna a nihility ako všeobecného zákona plynie v prvom rade večnosť existencie celku kontinua a diskontinua $R // N$. Z absolútneho diskontinua $R // N$ plynie absolútne kontinuum existencie celku a relatívne diskontinuum jeho nevyhnutných momentov ako častí. Je to princíp reálnej identity, z ktorého plynie zákonitosť a existenčná podmienenosť vývoja ako aj jeho rôzno-
smernosť v rámci celku ako reálnej kategórie identity. Reálno vo svojej podstate je v nevyhnutnej činnosti, vývine a zmene.

$R // N$ -pomer, vyjadrený všeobecnými pojmami momentov reálna, znamená absolútne činný, energetický a celistvý charakter reálna: $N_\emptyset // C. E. D. Q. T_\emptyset$. *Reálna identita je absolútnym kontinuumom a relatívnym diskontinuumom nutných momentov celku; každá existencia je možná jedine z dostatočných podmienok existencie; všetko dianie prebieha podľa nevyhnutných zákonov reálnej identity; každé reálno je v nevyhnutnom vývine činnosti a zmene; každé reálno predstavuje rozbiehavé potenciálne smery aktualizácie celku, prebiehajúcej zákonnite v časovom kontinuu podľa kvalitatívneho diskontinua momentu a existenčného kontinua celku.*

Z diskontinuity R_\emptyset s N_\emptyset plynie nutne celok absolútnej imanentnej kontinuity, *totožnosť reálneho celku*, ktorým je všetko, čo

existuje nezávisle a čo čiastočne poznávam v kritickom názore. Existujú nevyhnutne všetky existenčné časové a kvalitatívne momenty celku existencie v rámci R//N-pomeru. Takéto vymedzenie je, pravda, len formálne; neplynie z neho ani existencia, ani neexistencia určitého momentu, ktorý myslím. Aké existenčné momenty obsahuje celok, je nutné poznávať vedeckým dômyslom na základe úplného názoru.

Diskontinuita N//R-pomeru ako princíp reálnej identity neimplikuje Parmenidovskú matematickú totožnosť a nemeniteľnosť, ani ktorýkoľvek antinomizujúci smer. Pozitívne *kontinuum* je súčasne *kontinuum diskontinua* $R\emptyset$ s $N\emptyset$, *penikajúcim celok v každom momente*. Existencia je tak *totožnosťou* kontinua $R\emptyset$ a diskontinua tejto existencie s $N\emptyset$. $R\emptyset$ je preto v každom svojom abstraktne vzatom časovom a kvalitatívnom momente, *súc preniknuté kontinuum tvorenia, v relatívnom a reálnom diskontinuu so sebou ako časť voči celku a časti celku navzájom*. Realita reálnych častí je nutnosťou práve tak, ako realita samotného kontinua celku, obsaženého v každej časti. Nemizne preto pojmove reálny senzibilný svet, práve tak ako ktorýkoľvek iný moment, opodstatnený názorom a dômyslom.

Pozitívne kontinuum diskontinua je nutnosťou *tvorby celku vo večnej prítomnosti*, ktorú takto môžeme nazvať tvorením z »ničoho« pre diskontinuitný pomer reálna a nihility, utvárajúci pozitívnu kontinuitu diskontinua R a N.

V každom momente celku existencie so stanoviska R//N-pomeru je dané relatívne diskontinuum určitého momentu s ostatnými momentami a celkom *o sebe vzatým*, práve tak ako *absolútne kontinuum* celku. Absolútne diskontinuum, pomer absolútnej negácie, platí len so zreteľom na $N\emptyset$, kým v rámci bytia absolútna negácia je *nemožnosťou*, súc daná len ako entita logickej imaginácie. Zabsolútnovanie relatívnych diskontinuit, protiv, je činnosť antinomizačná, ktorá svedčí o prítomnosti fiktívnej identity ako zabsolútneného princípu myslenia, nech už sú výsledky akékoľvek. Diskontinuum je následkom reálna a jeho vývinu a nie príčinou, ktorou je samo syntetické reálno. Vývin čírymi negáciami je abstrakcia, ktorá, ponímaná dôsledne a aplikovaná na vývoj, je reifikáciou abstrakcie, vnášaním pomyselného, iluzívneho sveta do skutočnosti. Vývoj čírymi a dôslednými negáciami nemôže byť *skončením* vývoja. Naproti tomu relatívna protiva je daná práve únikom pred absolútnou negáciou, obsahujúc neprestajne pozitívny vzťah k celku ako moment syntézy.

R//N-pomer je vlastným objektívnym princípom *dialektického vývinu a pojmovým všeobecným výrazom dialektična*. Nijaké nefiktívne dialektično nemôže jestvovať mimo R//N-pomeru, nijaké dialektično nemôže byť myslené mimo R//N-pomeru.

Dôsledkom discontinua R^{∞}/N^{∞} nie je preto parmenidovský antinomizujúci »idealizmus«, ani antinomizujúci demokritovsko-epikurejský »materializmus«, hoci doplnený akýmkoľvek clina-
men, materializmus, vzniklý v protive s antinomizujúcim idealizmom v snahe zachrániť realitu javového sveta pre myšlienkovú istotu.

Nie je ani antinomizujúci dualizmus, ale ani také mysliteľné po-
ňatie, v ktorom by »dialektika« bola čírou náhradou za fyzikálnu me-
chaniku bez akýchkoľvek iných dôsledkov.

V dôsledku $R//N$ -pomeru *kritický jav* senzibilného sveta nemôže
byť bez dogmatickosti a antinomizovania pokladaný za jediný obsah
reálna. Obsah reálna je celok, nezávislý na vonkajšom určení
poznania, možného na základe vzťahov koexistencie a reálnej
identity. Sama dialektická jednota je realita inteligibilná, chápaná for-
málne ako *vzťah jednoty*, pričom samotné konkrétne poznanie musí
do nej dosadiť hodnoty obsahové. Uvedený vzťah jednoty vylučuje
predovšetkým *antinomie a indeterministickú absolútnu ľubovôľu* ako
svetový princíp tvorenia.

S hľadiska $R//N$ -pomeru ani klasická »idea«, ani klasická »ma-
téria nemá smyslu ako výplod antinomického fikcionalizmu. Princíp
dialektický, systematicky domyslený, je poprením antinomie medzi
ideou a matériou, ani poprením reality, idey, ani poprením reality ma-
térie, ani tvrdením výlučnej reality matérie, ani tvrdením výlučnej
reality idey, pokiaľ týmto starodávnym pojmom zodpovedajú da-
nosti názoru a dômyslu. *Neslobodno zabúdať, že antinomické pojmy
nie sú jednoduché, aby ich bolo možno paušálne poprieť, ale komplexy
súrov, ktoré nutno analyzovať a rozlíšiť.* Rovnako je nevyhnutné uve-
domiť si, že hmotu v klasickom smysle vymedzuje senzibilita. Keďže
nezávislou realitou je len to, čo samo o sebe existuje bez ohľadu na
akékoľvek noetické vzťahy, »hmota« v klasickom smysle nemôže byť
bez apodiktického dôkazu považovaná za výlučnú a jedinú nezávislú
skutočnosť. Reálno fyzikálno-chemické s hľadiska princípu je len
momentom predpokladaného dialektického celku, súc len relatívnym
javom.

Termíny antinomickej »idey« a »matérie« a primerané pojmy
utvorily sa v primitívnych dobách predvedeckého myslenia, pričom
do pojmu »matérie« boly vkladané vlastnosti absolútneho priestoru
a vlastnosti kvalitatívnej medze reálna, konečnosti o sebe vzatej,
najmä »vlastnosť« pasivity a mnohosti, blízkej číselnej fikcii použí-
vanej v bežnej praxi. Popieranie primitívneho pojmu »matérie« v na-
šom poňatí však nijako neznamená, že namiesto popieraného musí na-
stúpiť rovnako primitívny pojem idey, nesúci vo svojom antinomic-
kom vzťahu pojem matérie. Existuje v tomto prípade »tertium«, a to

riešenie antinomií medzi pozitívnymi danosťami toho, čo chcely vy-
stihnúť staré pojmy.

Klasický idealizmus a materializmus sú prípady myšlienkovvej la-
bility z nedostatku dôsledného uplatnenia R//N-pomeru. Tak názoro-
vá smyslová skutočnosť dostáva paralelu v novej racionálnej kon-
štrukcii, ktorá pripadá rovnako pravdepodobnou s hľadiska pozorova-
ných faktov. V tomto je noetické vysvetlenie známych sofistických
klamov, založených na *zdvojení predmetu*.

V aplikácii R//N-pomeru na javy života je vylúčené poňatie orga-
nizmu ako »stroja«. Mechanisticko-chemikalistické poňatie života sto-
tožňuje a zabsolútňuje momenty, bez smyslu pre pojem existenčného
kontinua ako reálnej identity. Svojím implicitným princípom abstrakt-
nej identity takéto poňatie radí sa k poňatiu »idealistickému«, ktoré
v neschopnosti subsumovať pozorované javy pod kategóriu celku,
imaginatívnym zvecňovaním odlučuje celok od častí. Vzniká tak po-
ňatie »formy«, vecne rozlíšenej od »matérie«, princípu to pasívneho,
antinomický pojem entelechie ako princípu aktívneho. Antinomizu-
júci pojem entelechie, súdová to skratka, neodporuje faktami, ktorých
je pojmovým výrazom, ale zabsolútnením relatívnych rozdielov ako
antinomizujúci explikatívny princíp. Fakty, ktorých neadvekátnym
pojmovým výrazom je *antinomizujúce* poňatie, sú nepopierateľné. Ak
preto chápeme pojem entelechie — celku noeticko-geneticky, entele-
chiou je konkrétny živý organizmus, zvyrazňujúci v sebe dialektickú
jednotu organického celku.

V aplikácii na problém psychologického indeterminizmu a deter-
minizmu R//N-pomer javí sa takto: Psychologické dianie je výrazom
kontinua živého, uvedomelého organizmu, obsahujúceho v najvyššom
stupni jednotu duševných funkcií, účel. Vzťah medzi determinizmom
a indeterminizmom možno označiť determinizmom celku a indetermi-
nizmom momentu.

Relatívny indeterminizmus spočíva v rozdiel medzi najvyššou
vnútornou vývojovou tendenciou humanitnou, zameranou k celku in-
tenzívnemu a extenzívnemu a nižšími tendenciami s hľadiska abso-
lútnej tendencie. Človek nepodlieha nutne tendencii nižšej, keďže
i v nej je obsažená ako moment celku absolútna smernica. Človek je
slobodný od relatívne neúčelného práve preto, že nie je slobodný od
účelu. Ako živý a uvedomelý organizmus nemôže byť schopný účel-
nej reakcie na imanentné potreby svojho psychofyzického celku, tvor-
by, vedenej živou prúdniciou uvedomelého, syntetického a humanitno-
účelného stvárňovania života. Ako základný etický faktor naskytá sa
takto pravdivé povedomie hodnoty človeka a života.

LITERATÚRA.

1. Vlastný článok *Filozofia a výchovný cieľ strednej školy*, Jednotná škola 1945—6, č. 5—6, str. 213—14. (Len zásadné stanovisko je autorovo, keďže v detailoch korektúrou redakcie nastaly zmeny pôvodného smyslu.)

2. B. Hrozný, *Nejstarší dějiny přední Asie a Indie*, 2. vyd., Praha 1943, str. 174, 5—180.

3. Emil Meyerson, *Réal et le déterminisme dans la physique quantique*, Paris 1933, str. 8, 2. Skratka RD.

4. RD 36, 2; 4 I, 2—43 I ai.

5. RD 21, 3. Výraz Burnetov.

6. RD 43, 3.

Pre informáciu okrem literatúry, uvedenej u E. Meyersona, P. Jordan, *An-schauliche Quantentheorie*, Berlin 1936.

Problem of existential continuum as real identity

by J. Ciger.

Summary.

According to general recognition the development of philosophical scientific thinking is characterized already from the ancient Greek epoch by the influences of the antinomial conception of subject and object. The central point of antinomies was the abstract conception of identity, which included identity of object in time and space.

This problem is the fundamental problem of philosophy, by which we understand as a theory—the scientific conceptions of general meaning for all the praxis of humanity and the doctrines of general meaning for theoretical system of knowledge.

According to the general answer to that, the European philosophy ramified into four types: the classical idealism of Parmenides, the classical materialism of Demokritos, the dualism of Aristotle and the dialectical system of Heraclit.

From the standpoint of development there are two turning-points: Descartes' noetical standpoint and Hegel's dialectical synthesis.

But if there is no adequate principle of objective identity in the reflexive thinking, the abstract identity is necessary made active with all the antinomial consequences. The essential question is the principle of generalization, which is the centre of the development of history, philosophy and science at all.

We do not look after a principle, which could of its own accord definitively pronounce something about the contains of reality, but after a principle, which is able to stipulate a creation of judgements adequate to the object. Positivism—paradoxically to its humanitarian aims—prevented the approach to the very humanitarian merits of the question, to the consciousness of thinking, in whose positive reality it is only possible to find the principle of generalization, which is different from abstract identity. Positivism applied only to the partial, sensual conception, with all the dangers, that are in its consequences.

It is necessary to resolve the problem on the base of reflexion, of the clear consciousness of thinking. There is no need to generalize the primary intuition to the whole of knowledge. From the standpoint of critical certainty, that would be a superfluous theory, stipulated by tautologized concepts of the wholeness, which neglects the relative discontinuity and the qualitative degrees including all the necessary paradoxes. That standpoint makes a conception of legality unable.

The conceptions of legality founded on abstract certainty do not satisfy even in the sphere of physics. The tendency to conserve the conception of independent reality leads to the assumption of non-individual reality.

It is a serious consequence of degenerated thinking, if the very base of fictive thinking is not submitted to the proper critics. This fault is a type of antinomical prepossession, which is totally disparate to science. Reflexion is evaded as a proscribed domain, or at least—as it is sincerely confessed—as a too difficult domain. But it is impossible not to deduce the consequences: science is concept, concept is conscience.

On the contrary, we assert that the concept of the non-individual reality signifies the destruction of »reason«. The opinion that »ex nihilo nihil« implicates impossibility of change and quality is not correct; the truth is even in the contrary.

The possibility of solution follows from that, that the general category of object includes the total subject, the consciousness of thinking, the process of knowledge, the concepts — the contains and the existence.

On the other hand, the want of reflexion induces a way of thinking, which either generalizes or annihilates, either separates or adds. The only key to conceive the relations of thinking is given in the reflexion by the identity of the object and the totality of his relations. If it is neglected, it induces confusion between the formal identity and the real categories, the reality and the data of existencial relations.

The error has its climax in the incapability to conceive the relation of absolute incontinuity between positive existence and nihility as untrue existence of the imagined object. This relation we call the reflexive R//N-relation.

This reflexive R//N-relation necessarily leads to logically correct assertion, that in the concrete minimum of existence is necessarily more than in the abstract minimum, which is the pure relation of datum and further, that the concrete minimum of existence contains in itself the necessary events in the contradiction to the constant unchangeability of the relation conceived as it is; the cause of it is the very validity of R//N-relation. Quantity, events, causality, legality are further necessary concepts in the category of the reflexive R//N-relation.

In the contrary, the explicative principle of abstract identity in application on any subject (e. g. material line) must fail. But if we conceive that line in the category of R//N-relation, we conceive it as a wholeness of relative discontinuous qualitative moments. The concept of non-individual reality is thus totally necessary and reasonable.

The concept of identity in general agreement is deduced on the base of rude praxis and childish thinking without adequate consequenciality. There is no wonder if such abstract and fossil concept unconsciously used fails in exact observation and consequent thinking; but from the standpoint of strict logics we need not be sorry. It's extinction is not Burnet's extinction of reason, but the very contradiction of it: the extinction of obsolete narrowmindedness, the final installement of reflexive thinking—the principle of culture in praxis of men.

But R//N-relation is not only a necessity of consequent thinking but an inevitable truth too. It is impossible to define surely the concepts, to limit the objects and to place them in relations in the objective process. The nihility in R//N-relation is nothing else than untrue existence of the thought object.

The proof is very simple; it is based on the evident existence of a given object and on necessary existencial relations of any assumed object. Thus the circle of evident truthfulness and the circle of the transcendentality of thinkableness necessarily meet in the circle of evident truth. Of course, the existencial relations are no confuse »conceptual« thinking, but an evidence as if the very things could think.

In the case of reflexive concept of nihility we must add that the formal concept can never be false. The concept of reflexive nihility, to which is necessary related all that independently exists, is necessarily general.

It's definitions does not induce the rationalistic error, in the contrary it defeats it in ist's fictitious dwellings. Which existential moments contains the wholeness, we must precieve on the base of sufficient intuition; we have here the rule: the better the intuition, the better the intelligence, the better the intelligence, the better the intuition.

From the definition of R//N-relation follows, that the absolutization of contradictions in the frame of positive reality is an antinomizing activity. In the last consequences, contradiction is a *consequence* and no *cause* of evolution. Evolution through pure negations can not be an end of evolutions. On the contrary the relative contradiction is given by an escape from the absolute negation; it contains constantly the relation to the whole as a moment of a synthesis.

A consequence of the R//N-relation is also the necessary denail not only of Parmenides' »idealism' but of Democrit's and Epicure's »materialism« too-may it be completed by any »clinamen«. False too is the antinomozing dualism, false is the personal conception, in which dialectic comes forward as a substitute for physical mechanics without any other consequences. Critical phenomenon of sensible world cannot be held for fundamental contains of reality without false dogmatism. The indeterministic arbitrariness as a world-principle of creation is trough it exluded.

We adnote, that the antinomical concepts are not so simple as to be refuted in general, but only trough complexes of judgements, which must be analysed, differentiated, synthetically verified or refuted.

The R//N-relation exludes the antinomies from the sphere of biological interpretations and of ethics. Man especially is free from the relative purposeless, because he is not free from teleology. As a living, conscious psychophysical organism, he can not be unable to react purposefully upon the needs of his whole being, of the PRODUCTION, guided by the living stream-line of humanitarian forming of life.